

Politiska system

*- En jämförande uppsats mellan de politiska systemen i Nederländerna
och Sverige utifrån idealstaten.*

Kandidatuppsats
Författare: Torbjörn Velandar
Huvudområde: statsvetenskap
Högskolepoäng: 15 hp
Termin/år: VT2018
Handledare: Sofie Blombäck
Kurskod: SK026G

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Problemdiskussion.....	4
1.3 Syfte och frågeställningar.....	6
1.4 Avgränsningar.....	6
1.5 Disposition.....	7
1.6 Tidigare forskning.....	8
2. Teoretisk referensram	9
2.1 Staten.....	9
2.1.1 Författning.....	9
2.2 Idealstat.....	10
2.2.1 Platons idealstat.....	10
2.2.2 Mores idealstat.....	10
2.3 Demokrati.....	11
2.3.1 Platons syn på demokrati.....	11
2.3.2 Mores syn på demokrati.....	12
2.4 Valsystem.....	12
2.4.1 Platons syn på valsystem.....	13
2.4.2 Mores syn på valsystem.....	13
2.5 Makt.....	13
2.5.1 Platons syn på makt.....	14
2.5.2 Mores syn på makt.....	15
2.6 Politisk kultur.....	16
2.6.1 Platons syn på politisk kultur.....	15
2.6.2 Mores syn på politisk kultur.....	16
3. Metod	17
3.1 Kvalitativ metod.....	17
3.2 Komparativ metod.....	17
3.3 Urval och val av fall.....	18
3.4 Genomförande.....	19
3.5 Uppsatsens tillförlitlighet.....	19

3.5.1	Källkritik.....	20
3.5.2	Validitet och reliabilitet.....	20
4.	Landinformation.....	21
4.1	Nederländerna.....	21
4.2	Jämförande fakta mellan staterna.....	22
5.	Nederländernas politiska system.....	23
5.1	Staten.....	23
5.2	Författning.....	24
5.3	Demokrati och valsystem.....	25
5.4	Makt.....	26
5.5	Politisk kultur.....	27
6.	Sveriges politiska system.....	29
6.1	Staten.....	29
6.2	Författning.....	30
6.3	Demokrati och valsystem.....	30
6.4	Makt.....	31
6.5	Politisk kultur.....	33
7.	Analys.....	35
7.1	Staten.....	35
7.2	Författning.....	37
7.3	Demokrati och valsystem.....	37
7.4	Makt.....	39
7.5	Politisk kultur.....	40
8.	Slutsatser.....	43

Källförteckning

1. Inledning

1.1 Bakgrund

När det talas om statsvetenskap är det inte sällan tre begrepp som ständigt återkommer, nämligen staten, institutioner och politik. Statsvetenskapen handlar till stor del om studiet av just dessa tre begrepp. Denna uppsats ska bland annat behandla dessa genom att komparera Nederländerna och Sveriges politiska system utifrån begreppet idealstaten. Ett politiskt system kan liknas en sammansättning av aktörer och institutioner, vilka tillsammans verkställer politisk makt. En stat likt Nederländerna och Sverige är den tydligaste formen av ett politiskt system. Grundläggande begrepp är framförallt parlament, regering, statsform och politiska partier men även medborgarnas beteende och värderingar brukar ingå i definitionen (Linköpings universitet 2013). Olika stater har olika politiska system. Detta grundar sig på att de flesta stater har sin egen historia med tillhörande traditioner, vilka har bidragit till att skapa särdrag. En mycket viktig del av ett politiskt system är dess institutioner. En institution är de normer och regler som utformar mänskligt handlande till ett återkommande beteendemönster. Ett politiskt system kräver värdiga kärninstitutioner, vilka blir oundgängliga för hela det politiska samhället. Det kan till exempel handla om legitima och respekterade valsystem eller ansvarstagande politiska partier (Linz och Stepan 1996). En idealstat är en slags utopi över ett perfekt samhälle utan större konflikter och orättvisor. Hur en perfekt stat ska se ut har beskrivits många gånger i historien och går närmast att beskriva som en egen litterär genre. Uppsatsen kommer även att undersöka andra punkter som är viktiga att infria för att bidra till uppkomsten och bevarandet av stabila och demokratiska politiska system. Studien kommer att grunda sig på en komparativ analys, där skillnader och likheter mellan Nederländerna och Sveriges kommer att presenteras utifrån idealstaten. Jämförelsen mellan staterna kommer förhoppningsvis att generera ny kunskap om förhållandena sinsemellan.

1.2 Problemdiskussion

Det är viktigt att undersöka olika förklaringsmodeller när det kommer till politiska system. Detta kan till exempel ske genom att undersöka den process som uppstår när värderingar och sociala strukturer möter mer påtagliga institutioner. Genom detta skapas en grund som får möjlighet att dra mer generella slutsatser om varför ett politiskt system ser ut som det gör (Putnam 1993). Det är svårt att göra en direkt definition av ett vetenskapligt problem, men det kan gå att beskriva som att ett vetenskapligt problem tar sin början i forskarens förståelse av de

företeelser som denne väljer att studera. I denna uppsats går det att hävda att den vetenskapliga processen försöker förstå hur världen hänger samman, genom att politiska system ser varierande ut på grund av olika omständigheter. Den värld av teorier som finns inom studiet av politik bör studeras för att formulera ett eget nytt perspektiv på omgivningen. Det är även nödvändigt att forskningen är obunden och vilar på en egen grund (Bjereld et al. 2002). Det är lätt att känna sympati för en idealstat med ett samhälle med jämlikhet, utan konflikter och där alla drar åt samma håll. De västeuropeiska staterna räknas vanligtvis som de mest demokratiska och stabila länderna i världen. Bland dessa ingår även konstitutionella monarkier som Nederländerna och Sverige. Därför bli det intressant att se hur dessa båda stater förhåller sig gentemot idealstaten. Nederländerna och Sverige har mycket gemensamt. Båda länderna är exportberoende öppna ekonomier som är mycket beroende om vad som sker i omvärlden. Båda är medlemmar i den europeiska unionen och har inte sällan liknande åsikter inom denna (Regeringskansliet 2017).

Sverige och Nederländerna har sedan mycket lång tid tillbaka mycket goda relationer. Redan i början av 1600-talet ingick länderna ett samarbete inom försvar, handel och sjöfart. Nederländerna var också den stat som Sverige först utväxlade en fast ambassad med. Idag omfattar samarbetet en rad olika områden, där tyngdpunkten ligger på att utveckla den fria marknaden och stödja handel och investeringar. Länderna är även bland varandras största handelspartners och investerare (Regeringskansliet 2017). Trots alla likheter och den ömsesidiga betydelsen, kan det upplevas som att Nederländerna kommer lite i skymundan i Sverige, gentemot andra länder som till exempel Tyskland och Storbritannien. Kunskapen om Nederländerna som helhet kan i Sverige upplevas som förvånansvärt låg och då i synnerhet om nederländsk politik. Uppsatsen kommer förhoppningsvis att generera kunskap inom området. Genom att undersöka ländernas politiska system kommer således en viss kunskapslucka att fyllas. Det går idag inte att finna någon liknande jämförande studie mellan ländernas politiska system.

Enligt Lindahl (2004) bör det finnas någon slags systematiserad bearbetad information som vägleder olika valmöjligheter. Det går att ställa frågan om utformningen av ett politiskt system egentligen gör någon skillnad. Är det till exempel någon skillnad om en stat använder ett majoritetsvals system eller ett proportionellt vals system? Inte sällan hävdas det också att nationalstaten har spelat ut sin roll genom globaliseringen och framväxten av överstatliga organisationer som EU och WTO (Lindahl 2004). Stater skiljer sig dock fortfarande åt när det gäller politikens utformning. Därför är det fortfarande viktigt att studera politiska system.

Det har under historien ofta diskuterats hur en perfekt stat med rättvisa bör vara konstruerad. Redan under antiken diskuterades idealstaten och detta har under historien fortsatt ända fram till modern tid. En idealstat går att beskriva som en slags utopi av en perfekt stat som kanske inte alltid är tänkt att realiseras i verkligheten men som går att använda som ett slags utopi när en stat byggs upp. Två av de mest betydelsefulla filosoferna när det kommer till att skapa en idealstat har varit *Platon* (428 f.Kr. – 348 f.Kr.) och *Thomas More* (1478 – 1535). Den grekiske antike filosofen Platon redogör för sina teorier angående statsbildning i skriften *Staten*. Platons teorier om hur en idealstat bör vara konstruerad har gett upphov till ett slags grundkoncept av ett utopiskt samhälle. Genom More fick drömmen om en perfekt stat en slags renässans. Mores klassiska verk *Utopia* från år 1516 kom att skapa en litterär genre av efterföljande utopister. Dessa två förgrundsgestalters teorier om statsbildning kommer i denna uppsats att analyseras utifrån två moderna västerländska demokratier, Nederländerna och Sverige.

1.3 Syfte och problemfrågor

Syftet med uppsatsen är att beskriva och jämföra de politiska systemen i Nederländerna och Sverige utifrån definitionen idealstat. Genom att jämföra likheter och skillnader mellan staterna kommer uppsatsen ges möjligheten att generera gemensamma drag samt vad som skiljer dem åt. Vidare är syftet att ge läsaren en förståelse för hur ett politiskt system är uppbyggt och fungerar i praktiken. Utifrån syftet har följande problemfrågor utformats:

- Hur är de politiska system i Nederländerna respektive Sverige uppbyggda?
- Vad finns det för likheter respektive skillnader mellan dessa politiska system?
- Hur förhåller sig staternas politiska system utifrån begreppet idealstaten?

1.4 Avgränsningar

En kandidatuppsats kan inte innehålla allt, men måste samtidigt innehålla tillräckligt mycket för att kunna kvalificeras som en kandidatuppsats. Mot bakgrund av detta har vissa avgränsningar tagits i bruk. Den första avgränsningen utgörs av antalet undersökta stater. Uppsatsen undersöker enbart Nederländerna och Sverige samt endast de politiska systemen. En annan avgränsning som tagits i bruk är att de viktigaste delarna av ett politiskt system har tagits i anspråk, nämligen staten, demokrati, maktdelning och kultur. Den sista avgränsningen gäller

idealstaten. Eftersom begreppet idealstat inrymmer en väldig massa teorier har enbart två filosofers tankar gällande idealstat tas i anspråk, nämligen Platon och Thomas More.

1.5 Disposition

Inledningen är uppsatsens första kapitel. Denna ska ge läsaren en bra start och en klar bild över det grundläggande innehållet samt förhoppningsvis en vilja att fortsätta läsa. Det efterföljande kapitlet består av en teoretisk referensram som presenterar de teoretiska utgångspunkter som ligger till grund för analys och tolkning av uppsatsens empiriska resultat. Teoriavsnittet förklarar och definierar även viktiga begrepp för uppsatsen. Den teori som används är av teorikonsumerande karaktär, där uppsatsen har en given problematik och är intresserad av att sammanfoga olika teorier. Det tredje kapitlet består av uppsatsens metod och material. Här motiveras tillvägagångssätt och valen av dessa. Det diskuteras även varför andra alternativa metoder inte har använts. Avslutningsvis diskuteras uppsatsens källor samt validitet och reliabilitet. Uppsatsens empiri består av tre kapitel. Det första kapitlet är en grundläggande bakgrundsinformation om Nederländerna samt en kortare jämförelse mellan de två staterna. Ingen information ges här om Sverige, då läsaren förväntas ha någorlunda kunskap om Sverige. De två andra empirikapitlen utgörs av beskrivningar av de politiska systemen i respektive land. Informationen är sammanställd men inte tolkad. Varje undersökningsenhet är beskriven som en enhet, där ordningsföljden till stor del följer den teoretiska referensramen. Detta gjordes för att det är viktigt med en helhetsförståelse för varje enskilt fall. Kapitel sju består av en komparativ analys som analyserar staternas politiska system utifrån begreppet idealstat. I det åttonde och sista kapitlet delar uppsatsen med sig av de slutsatser som dragits.

1.6 Tidigare forskning

Forskningsläget kring politik får anses som bra, då det finns mycket tidigare studier att tillgå. Angående tidigare forskning som jämför Nederländerna med Sverige är det dock sämre ställt med och i synnerhet då inom politik. Inga tidigare studier som jämför de politiska systemen mellan staterna har påträffats. Trots att redan Aristoteles genomförde olika slags klassificeringar av regimer, så kan den jämförande politiken ses som ett relativt nytt inslag inom statsvetenskapen. Den tog egentligen inte fart förrän efter andra världskriget. Idag finns en stor mängd jämförande studier inom statsvetenskapen. David Eastons (1965) studier om politiska system kom att medföra att forskningen om politik kom att riktas in mer på de politiska systemen som en helhet, istället för som tidigare, på mindre delar. Enligt Easton (1965) var det

viktigt att ta hänsyn till de politiska systemens omgivning, inklusive inflöde och utflöde. Anckar et al. (2015) har undersökt hur politiska system är utformade och skiljer sig åt i nio olika stater. För varje stat presenteras den politiska historien, statsform, valsystem, partisystem och nationell politisk kultur. I centrum står den politisk utvecklingen och rådande politiska förändringar. Varje del utgår från en gemensam ram vilket underlättar och möjliggör en jämförelse mellan staterna. Det vetenskapliga studiet av politik har genomgått en rad förändringar. En riktning som varit märkbar sedan 1970-talet och som fortfarande vinner mark är att den komparativa politikens ställning undan för undan ökar. Många studier problematiserar konstitutionella särskillnader mellan stater som en del av förklaringarna till demokratins stabilitet, jämställdhet eller hur en välfärdsstat bör utformas. Rothstein (1992) skriver att politiska system främst förändras när sociala och ekonomiska oroligheter råder, eftersom det rådande politiska systemet inte är kapabelt att hantera kriserna med hjälp av det redan existerande. Utopi är ett ideal som inte går att förverkliga. Termen härstammar från Thomas Mores verk Utopia som kom att bli stilbildande. Efter honom har en uppsjö olika teorier om idealsamhället lagts fram. Campanella beskrev redan år 1623 ett idealsamhälle på en ö, där medborgarna levde i harmoni utan krig och elände. På 1800-talet beskrev filosofer och samhällsdebattörer ett klasslöst samhälle. Dessa benämns som sociala utopister. Till de mest tongivande hör Henri de Saint-Simon och Robert Owen som båda rent praktiskt försökte genomföra ett idealsamhälle. Charles Fournier beskrev senare ett kooperativt idealsamhälle där invånarna delas in i korporationer. Även August Strindberg har bidragit med en utopisk samhällsskildring genom de lycksaliges ö. En mer sentida teori om ett utopiskt samhälle beskrev Ernest Callenbach 1971 med Ekotopia som berättar om ett ekologiskt idealsamhälle i Kalifornien (Gunnarsson 1973). Sammantaget har uppsatsen genom forskningsöversikten fått en uppfattning om vilka centrala studier som finns redan fanns inom problemområdet.

2. Teoretisk referensram

2.1 Staten

Staten har alltsedan antiken definierats på många olika sätt gällande karaktär, organisation och uppgift. En stat kan definieras som ett geografiskt område med ett gemensamt styre. Staten styrs genom makt och fastställer villkoren för de som lever inom den. Detta förutsätter någon form av maktutövning (Held 1999). Stater delas vanligen upp i demokratier och diktaturer. Dessa två kan beskrivas som varandras direkta motsatser. I förhållandet gentemot andra stater ska en stat vara suverän och erkänd av andra stater. Detta betyder att en stat inte får blanda sig i inre angelägenheter hos andra stater. Det är viktigt att staten har kontinuitet och att rättsordningen är giltig över hela det geografiska området samt gäller samtliga invånare. Om invånarna tar lagen i egna händer, kan det betraktas som ett sönderfall av staten (Held 1999). Eftersom staten har en mängd åtaganden, ska den inneha beskattningsrätt (Skocpol 1985). Inte sällan diskuteras vilken funktion en stat bör ha. En del hävdar att staten ska ha så stort inflytande som möjligt, medan andra hävdar att staten endast bör ha en begränsad roll (Held 1999). Stater delas vanligen in i enhetsstater och förbundsstater. En enhetsstat är en stat som endast består av ett formellt styre med kollektiv lagstiftning och styrning. En förbundsstat är istället en stat som är sammansatt av flera delstater (Harrop et al. 2003). Alla stater har ett politiskt system. Ett politiskt system är inte sällan förknippat med statens institutioner (Lindahl 2004). Jämförande studier har visat att skillnaderna mellan olika politiska system inte är slumpartade. Det finns ett samband mellan hur institutioner är organiserade och hur exempelvis val- och partisystem är organiserade. Politiska institutioner är de formella och informella regelverk som påverkar det politiska livet. Det kan handla om författning, rättsväsende eller socialförsäkringssystem. Men det kan också handla om mer informella institutioner som exempelvis sociala normer eller graden av tillit mellan medborgare och stat (Douglas 1986).

2.1.1 Författning

Hur staten styrs beror till stor del på dess statskick. I en perfekt demokrati är alla medborgare med och bestämmer och de styrandes handlingar stämmer perfekt överens med alla medborgares åsikter. Detta är givetvis svårt att uppnå i praktiken, men det går att använda som ett slags ideal (Manin 2002). I de flesta stater är de styrandes befogenheter definierade i konstitutioner och grundlagar, vilka är föremål för granskning och rättsliga förfaranden (Held 1999).

2.2 Idealstat

En idealstat kan beskrivas som en utopi av ett samhällsideal som inte går att förverkliga. Skildringar om idealstaten förekom redan under antiken om en plats där lagar, styre och sociala förutsättningar är fulländande.

2.2.1 Platons idealstat

Platon tillhörde en aristokratisk släkt och levde i Aten, staden som kallas demokratins vagg. Tidigt var Platon kritisk mot demokrati. Kritiken eskalerade när Platons lärare *Sokrates* avrättades för att han ville få medborgarna att tänka mer självständigt. Det var efter denna händelse som Platon började skissa på sin idealstat, den så kallade *staten*. Platon behandlar idealstatens utformning i staten genom en sokratisk dialog. Platons huvudsyfte var att undersöka rättvisans natur och han inleder sin beskrivning av idealstaten genom att berätta hur människor slog sig samman och bildade en stat (Stolpe 2017). Platon menar att om kunskap kan nås om vad det goda är, så kan detta tillsammans med förnuftet skapa ett idealistiskt samhälle. Platons tilltro till att alla människor har lika stor möjlighet att nå kunskap var låg. Platons grundtanke är istället att i en idealstat, så gör medborgarna det som de är bäst på. Det som ska föra människan framåt är tankeförmågan och ej dennes drifter. Platon redogör ej för en redan existerande stat utan endast för hur en fulländad stat ska vara utformad. Genom sitt tänkande ansåg Platon komma fram till sina slutsatser (Stolpe 2017).

2.2.2 Mores idealstat

Definitionen utopi kan beskriva härröra från *Thomas More*, som i verket *Utopia* skissar upp formerna för sin idealstat. More var väl medveten om att den ideala staten inte existerar och ville betona att det samhälle han framställde endast fanns i fantasin. More levde under en tid då européerna upptäckte den Nya världen och antikens filosofer. More tog till sig hur de nya kontinenternas befolkning verkade leva ett liv utan sorg och i harmoni med naturen. Dessa intryck kombinerade han med Platons idéer om egendomsgemenskap. Mores idealstat är en republik belägen på en avlägsen ö som beskrivs genom en sjöman *Raphael Hythloday*, som reser och hamnar i landet. Hythloday skildrar hur han hamnar i en utopi ur ett filosofiskt, kulturellt och politiskt synsätt. More använde *Utopia* för att beskriva sin idealstat på ett fiktivt sätt, genom detta kunde More diskutera frågor som var känsliga vid hans under hans levnadstid (More 2012).

2.3 Demokrati

Demokrati betyder bokstavligen folkstyre. Ett folkstyre har en rad inbyggda problem. Det första är vilka som egentligen innefattas av begreppet folk. I det klassiska Aten avsåg demos alla fria män, vilket uteslöt kvinnor och slavar. Men även idag kan det vara problematiskt med vilka som ingår i demos (Manin 2002). Det kan beskrivas som att det finns en inneboende motsättning mellan de två delarna, folk och styrande. Om alla uttryckligen skulle bestämma, så skulle de inte finnas någon att bestämma över (Manin 2002). I den ursprungliga atenska demokratin var tanken att alla skulle få chansen att få vara med och bestämma. Med hjälp av lotten utkorades ett antal medborgare till statens ämbeten. Under upplysningen kom tanken med representation som bygger på en balans mellan idealen, för folket och genom folket, där representanter är de som står för själva styrandet (Manin 2002). Karaktäristiskt för den västerländska demokratin är enligt Dahl (1966) synen på oppositionen. Han går så långt som att hävda att detta kanske är det allra viktigaste inom ett politiskt system. Inom icke-demokratier ses opposition istället som ett direkt hot mot den styrande ordningen. Demokratier lever av oppositionen, medan diktaturer hotas av den (Dahl 1966). Demokrati ska fungera som ett redskap för folket, vilket i sin tur kräver fria och rättvisa val. Den ska även maximera möjligheten till självbestämmande och underlätta att varje enskild medborgare ska kunna fatta beslut och ha möjlighet att styra sig själva. Demokratin ska även garantera att alla ges rätt att delta i samhällets beslutsfattande (Dahl 1966). Det går det att urskilja två huvudsakliga sätt att organisera den politiska verkligheten. En modell är att lägga tyngdpunkten på konflikt för att på så sätt se till att det genererar tydliga politiska majoriteter. Genom detta möjliggörs ett effektivt beslutsfattande. Den andra modellen bygger på diskussion och att försöka nå konsensus (Lijpart 1984).

2.3.1 Platons syn på demokrati

Platon är ingen förespråkare för demokrati. Enligt Platon finns inget ansvar eller plikt i en demokratisk stat och det grundläggande felet är att demokratin ignorerar människors olikhet. Demokratin ställer heller inga heller krav på medborgarna och struntar i den medborgliga uppfostran. Enligt Platon är det betydelsefullt att de medborgare som styr en stat har den kunskap och utbildning som detta kräver (Stolpe 2017). Platon medger att i en demokrati så råder ett folkstyre och författningen grundar sig på frihet och jämlikhet. Dock kommer det styrelsesätt endast att bidra till att rika medborgare får tillgång till befattningar och politiska rättigheter. Visserligen är medborgarna fria och har yttrandefrihet, men detta kommer enligt

Platon endast resultera i att medborgarna ägnar sig åt dryck och spel och det kommer ej finnas hållning eller lagbundenhet. De politiska representanterna kommer kasta sig in i politiken och plädera för det som faller dem in och samtidigt riskera att bli korrumpade. Platons idealstat är istället en form av ett aristokratiskt styre som byggs upp av tre olika klasser med ett styre av de lämpligaste medborgarna. Detta styrelsesätt skall enligt Platon försvaras med en stark armé som ska bestå av de medborgare som har mest mod och lämpligast för uppgiften (Stolpe 2017).

2.3.2 Mores syn på demokrati

More (2012) har två utgångspunkter när det kommer till demokrati. Å ena sidan hävdar han att idealstaten ska ha inslag av demokrati med en gemensam ekonomi. Å andra sidan hävdar han att idealstaten ska fortleva utan större politiska förändringar. More (2012) menar att många stater är mer intresserade av att lägga sig under nya områden än att ta väl hand om den egna staten. Samtidigt har ledningen för staten svårt att ta till sig nya perspektiv. Enligt More (2012) är statens främsta uppgift att använda sina kunskaper för att gynna de egna medborgarna och det allmännas goda. En enväldig furste har dock svårt för att ta till sig goda råd eftersom fursten främst ser till sina egna intressen. På grund av detta ska idealstaten inte styras av en enväldig furste utan med något som kan beskrivas som inslag av demokrati. En nationell furste ska välja av regionala furstar, vilka i sin tur är valda av medborgarna. Det samhällssystem som ska råda skall präglas utav gemensamt ägande, funktionalitet och ordning. Detta är enligt More folkets vilja. För att bevara denna ordning ska beskyddet för medborgarna bestå av starka befästningar och en stark armé som i huvudsak skall bestå av inhyrda legoknektar.

2.4 Valsystem

Vilket valsystem som används är ett viktigt konstitutionellt vägval eftersom det inverkar på stabiliteten hos regeringar, graden av representativitet och valdeltagandet (Davidsson 2007). Enligt Lijpard (1999) är valsystemet ett av de viktigaste elementen i en representativ demokrati. Den första tydliga skillnaden är att välja om valsystemet ska vara proportionellt eller använda ett majoritetsvals system. Det andra valet bygger på vem som ska få vara med och avgöra vilka kandidater som ska företräda väljarna. Ska de politiska partierna göra detta eller ska medborgarna själva få välja genom att kryssa för speciella kandidater. I stater med majoritetsvals system så vinner någon alla mandat i en valkrets och motståndarna inget. I ett proportionellt vals system fördelas rösterna istället proportionellt. Det är vanligt att man i länder

med majoritetsvals system röstar mer på specifika kandidater, medan man i stater med proportionella vals system mer röstar på partilistor (Sartori 1997).

2.4.1 Platons syn på vals system

Platons idealstat är en stat utan demokratiska val utan staten ska istället grunda sig på indelning i tre medborgliga grupper. Indelningen ska baseras på den enskilde medborgarens anlag, uppfostran och personens själs tre tillgångar förnuft, mod och begär. Platons vals system sker genom en gallring av medborgarna i olika steg. De som först faller bort får bli producenter, det vill säga arbetare, bönder och köpmän. De som faller bort vid den andra gallringen får bli administratörer eller soldater. De medborgare som håller sig kvar längst är de som får styra, de så kallade filosoferna (Stolpe 2017). Platon gör sin indelning i likhet med uppfattningen att människan har tre dygder. Medborgare som utmärks av eftertänksamhet och måttfullhet bör ha i uppgift att producera. De som har mod bör verka som soldater och de besitter vishet ska styra. Det är när alla gör det som de är bäst på som det går att uppnå det ideala samhället (Stolpe 2017).

2.4.2 Mores syn på vals system

Mores idealstat leds av en furste som genom ett indirekt vals system väljs av folket på livstid. Enligt More (2012) ska det dock finnas möjlighet att avsätta fursten om denna skulle utvecklas till en tyrann. Förutom furste skall det finnas en senat med regionala ämbetsmän samt lokala ämbetsmän och även dessa ska enligt More (2012) väljas direkt av medborgarna.

2.5 Makt

Makt kan definieras som förmågan att uppnå mål. Det går att beskriva att makt är att få någon att göra något som den annars inte hade gjort eller att få någon att göra något som strider mot dennes egna intresse. *John Locke* förespråkade att den offentliga makten i samhället ska delas upp. Ligger all makt i en hand kommer den att missbrukas, detta ligger i människans natur. *Montesquieu* tog maktdelningsläran ytterligare ett steg och utvecklade Lockes teorier om makten i samhället (Held 1999). *Montesquieu* menade att för att kunna få en rättvist och inte korrumpert stat, så måste den lagstiftande makten avgränsas från den verkställande- och dömande makten. Icke demokratiska stater innehåller vanligtvis små inslag av maktdelning utan samma organ har vanligtvis kontroll över alla makter i staten. Inom demokratiska system bör de olika maktinstanserna vara noga reglerade. Detta sker vanligen genom konstitutionen.

(Held 1999). Vanligtvis är en lagstiftande församling den institution som stiftar lagar. Enligt Montesquieus existerar ingen frihet i en stat om den lagstiftande makten ej särskiljs från den verkställande makten. Eftersom lagar främst berör folket, bör dessa också stifta lagarna genom valda representanter. Den verkställande makten är den institution som rent praktiskt verkställer fattade beslut samt upprätthåller lag och ordning. Vanligtvis ligger den verkställande makten hos statschef eller regering (Held 1999). Den verkställande makten ska vara helt fränskild den lagstiftande makten och inneha den frihet som lagarna tillåter, men får ej överskrida eller sätta lagar ur spel. Den dömande makten ska avgöra lagars tillämpning. I en demokratisk stat som bygger på en maktindelning är den dömande makten exklusivt statens domstolsväsende (Held 1999). Om den dömande makten blandas ihop med den lagstiftande makten kan medborgarna bli utsatta för godtycke och förtryck (Liedman 2012). En skillnad mellan enhetsstat och förbundsstat är principerna för maktindelning. Inom enhetsstaten finns makten centralt och delegeras ut till underliggande instanser. I en förbundsstat förflyttas makt till delstaterna. Sammantaget går det att beskriva som att centralmakten har stor makt i en enhetsstat samt mindre makt i en förbundsstat (Harrop et al. 2003).

2.5.1 Platon syn på makt

Enligt Platon ska både den politiska och offentliga makten finnas hos staten. Genom detta blir staten stark och stabil. Syftet med staten är det allmännas bästa och en stat går enligt Platon att beskriva som alla individer i ett större format. Makten ska enligt Platon finnas hos staten eftersom enskilda medborgare inte har insikten över vad som är bäst för dem själva. Skulle makten finnas hos fler medborgare så skulle medborgarnas egenintresse få övertag gentemot solidariteten. Då kommer förvirring och laglöshet att sprida och på grund av detta kaos så kommer en stark ledare att utnyttja situationen och ta makten. Detta blir i sin tur en stat som ej kommer att bygga på förnuft eller samförstånd utan enbart på rå styrka (Stolpe 2017). Platon ser hellre en stabilitet i samhället och på grund av detta är idealstaten en meritokrati, det vill säga ett samhälle där makten ligger hos en utvald elit. För statens bästa ska makten finnas hos de som har kompetensen och inte hos folket. Makten får ej tilldelas okunniga eller lättsinniga enväldshärskare (Stolpe 2017). Platon menar att statens medborgare ska göra det som de är bäst på och det skall därför inte finnas någon makt som balanserar den styrande väktarklassen eftersom de inte har förnuftet. Platon förespråkar att idealstaten ska bygga på lagar, men han syftar då på lagen om det rådande styret. En dömande makt anses Platon ej nödvändig eftersom varje individ vet sin plats i staten och accepterar detta (Stolpe 2017).

2.5.2 Mores syn på makt

Enligt More (2012) ska statens makt genomsyra allt och medborgarna ska disciplinerat följa statens regler. More (2012) förespråkar en elitism där staten regeras av specialister som väljs från samhällets intelligentia. Den politiska makten skall ej vara sammankopplad med adel eller kungligheter. Till skillnad mot många tidigare statsformer förespråkar More (2012) en stat där all egendom ägs gemensam och där den politiska makten skall vara starkt decentraliserad så att ingen enskild medborgare får möjligheten att styra staten efter eget huvud. Enligt More (2012) ska det ej finnas någon maktdelning men det ska finnas en möjlighet att kommunicera med den politiska makten. Men det är då viktigt att kritik framförs pragmatiskt. Genom att enbart komma med klagomål som ej innehåller förbättringsförslag så kommer det enbart bli förvirring. I Mores idealstat ska det inte finnas någon konflikt mellan olika landsdelar om makten utan alla ska utgöra en gemenskap. Därför ska idealstaten utmärkas av en stor ordning där allt från antal städer till antalet hushåll skall vara förutbestämt. Det skall råda enhetlighet långt ner till minsta detalj. Denna ordning skall upprätthållas genom lagar och regler. Dessa ska dock inte vara som tidigare lagar, ty dessa enbart har varit konstruerade för att skydda de mäktiga och förmögna intressen. Enligt More (2012) ska det vara förbjudet att vistas utanför sin egen stad utan tillåtelse. Medborgarna ska vara underkastade lagarna från födelse till död. De som inte följer reglerna ska göras till slavar.

2.6 Politisk kultur

Politisk kultur är medborgarnas attityder och värderingar inom statens politik. Den politiska kulturen innefattar uppfattningar om den nationella identiteten och synen på hur politik bör praktiseras (Denk 2009). Detta kan överföras från generation till generation, genom så kallad politisk socialisation. Socialisationen sker till största delen omedvetet, där individer omfamnar omgivningens normer och kultur, för att stärka statens gemenskap (Inglehart 1997). För att en stat ska bli stabil och överleva krävs det även att den politiska kulturen utvecklas. Den kan förändras, men detta sker i regel mycket långsamt. Dock kan enskilda dramatiska händelser bidra till snabbare förändringar (Inglehart 1997).

2.6.1 Platons syn på politisk kultur

För att skapa en god stat är undervisning och uppfostran av statens medborgare det viktigaste enligt Platon. Medborgarna ska lära sig måttfullhet och det som behöver censureras för att skydda medborgarna skall göras. Poesi och musik är viktigt men texter innehållande lättja och

dryckenskap skall strykas. Även gymnastik och kroppsvård är viktigt för medborgarna, men inte för att stärka muskler utan för att stärka medborgarnas förnuft och mod. Genom kroppslig aktivitet hålls medborgarnas vrede tillbaka och risken för plötsliga och felaktiga revolutioner minskas. Den genomgående politiska kulturen för staten skall vara att sträva efter lycka för medborgarna och inte för staten i sig. Alla medborgares välbefinnande är viktigare än enskilda individer eller klassers lycka (Stolpe 2017). Enligt Platon så ska inte ett viktigt samtal ta slut. Om en betydelsefull fråga blir avgjord, så visar det bara på hur förhastat svaret är och det går enligt Platon att beskriva som hur en helhet faller isär till två delar. De eftertänksamma ska resonera sig ut ur en villrådighet, vilket är själva tanken med ett samtal. Platon hävdar att många politiska samtal är fullt inte riktig kunskap utan istället med exempelvis ceremonier eller liknande. Det är därför det politiska språket hade blivit full av misstro om det inte hade varit som i idealstaten (Stolpe 2017).

2.6.2 Mores syn på politisk kultur

Enligt More (2012) måste medborgarna i idealstaten följa lagarna och arbeta väl. Desto fler som hjälper till att arbeta, ju färre timmar behöver varje medborgare arbeta. På grund av att medborgarna arbetar förhållandevis korta arbetsdagar så får de tid över till fortbildning och kroppsliga aktiviteter. I Mores idealstat hänger hälsa och lycka ihop. Lycka för statens medborgare är en naturtrogen kroppslig och själslig verksamhet som ger tillfredställelse. Det är varje medborgares plikt att hjälpa till så alla får denna njutning. I Mores (2012) idealstat så har djuren en själ precis som människan och på grund av detta så är jakt och slakt något för barbarer och inte tillåtet. Det skall enligt More (2012) inte finnas några advokater och medborgarna ska sällan behöva delta i stridigheter. Istället hyrs legoknektar in från krigiska stater eller så mutar man sig ur problemet. Dessa tillfällen är de enda gånger då staten nyttjar pengar. För More är freden ärofylld och inte kriget. Statens huvudsyfte är att garantera medborgarna maximal lycka. Detta ska ske genom ett upphävande av privategendom, en religiös tolerans samt milda straff för bagateller. Priset för privilegierna är att medborgarna inte ska få diskutera politik. Således beskriver More (2012) en idealstat där social rättvisa är främsta mål och där man för att uppnå detta måste begränsa individens frihet. More (2012) menar att det ej skall drickas eller spelas tärning och liknande. I rak motsats till detta tillåter idealstaten aktiv dödshjälp om det är nödvändigt. Kvinnor och män skall få likvärdig utbildning och delta i samhället på lika villkor. Staten ska kännetecknas av en religiös tolerans, men tillåter ej att medborgaren är utan tro. Den som är utan tro går enligt More också utan moral och går ej att lita på. På samma sätt kan den som inte fogar sig för en gud, fogar sig inte heller för en lag eller stat (More 2012).

3. Metod

3.1 Kvalitativ metod

För att besvara uppsatsens problemfrågor kommer en kvalitativ metod att användas. Valet av en kvalitativ metod framför en kvantitativ metod grundar sig på lämpligheten i förhållande till uppsatsens syfte. Uppsatsen kan även beskrivas som att den baseras på en textanalytisk metod, eftersom relevant litteratur ligger till grund för resultatet. Genom detta kommer uppsatsen inte att använda sig av en kvantitativ metod, eftersom inget kommer att räknas eller mätas. Det är istället relevant att kvalitativt analysera kärnan i innehållet. Vanligtvis är kvantitativa forskare intresserade av att mäta omständigheter i verkligheten och sätta dessa i förbindelse med begrepp och teori. Med en kvantitativ metod hade det varit svårt att hänföra djupet med redan färdiga svarsalternativ (Ahrne och Svensson 2011). Uppsatsen är tolkande och försöker skapa förståelse för staternas utveckling och förhållningssätt gentemot idealstaten och innehåller en låg grad av analys av strukturerade data (Esaiasson et al. 2012).

3.2 Komparativ metod

Uppsatsen kommer även att använda en komparativ metod med syfte att jämföra de politiska systemen i Nederländerna och Sverige, utifrån idealstaten. Jämförande politik är en gren inom statsvetenskapen. Någon enhetlig föreställning om vad disciplinen ska innehålla finns inte, men jämförelser mellan staters politiska system inte sällan i centrum (Anckar et al. 2013). Komparativ metod är en vetenskaplig metod inom en rad forskningsområden, med målet är att beskriva och analysera genom jämförelser. Metoden lämpar sig väl för att pröva och utveckla befintliga teorier, men även för att bättra på kunskapsläget och förståelsen i allmänhet (Lindahl 2004). Inom den komparativa forskningen går det att urskilja två huvudinriktningar för jämförelser. Den ena innebär att forskaren undersöker likartade länder, där intresset riktas mot att finna skillnader och undersöka orsaken till dessa. Den andra innebär att forskaren undersöker mycket olika stater med varandra (Lindahl 2004). Denna uppsats använder den första inriktningen, det vill säga att den undersöker två likartade stater. Det finns många fördelar med den komparativa metoden. För det första ökar förståelsen för politik inom det egna landet genom jämförelser mot andra stater. För det andra får forskaren möjlighet att testa hypoteser och bilda teorier om de villkor som bidrar till uppkomsten av olika företeelser. För det tredje går det troligtvis att göra förutsägelser om vilka speciella fenomen kan antas uppstå inom stater (Lindahl 2004). Uppsatsens komparativa metod kan beskrivas grundas sig på Todd Landmans

(2008) kriterier för jämförelser mellan stater. Landman menar att det finns olika mål med att komparera stater. En kontextuell beskrivning bör generera kunskap om staterna i fråga och ge en detaljerad beskrivning av respektive lands politiska system.

3.3 Urval och val av fall

Då syftet med uppsatsen är att beskriva och förstå staternas utmärkande egenskaper är det lämpligt att fokusera på ett mindre antal länder och teorier (Landman 2008). För att kunna genomföra uppsatsen var den tvungen att välja fall att undersöka. Inte sällan väljer forskare fall från olika klassindelningar. Vanligtvis existerar inte perfekta klassindelningar, men uppsatsen försökte ändå att ställa upp vissa kriterier. Genom en bra klassindelning blir det tydligt för läsaren att kategoriseringen grundade sig på kriterier som forskaren satte upp (Nyman 2014). Uppsatsen har för avsikt att undersöka två typiska västerländska representativa demokratier inom ungefär samma storlek och med liknande historia men även med vissa kulturella skillnader. På grund av dessa kriterier valdes Nederländerna att kompareras mot Sverige. Sverige valdes i sin tur på grund av att uppsatsen riktar sig mot svenska läsare och är skriven på svenska. Trots närheten och de många likheterna mellan Nederländerna och Sverige så kan det dessutom uppfattas som att det finns en viss kunskapslucka angående jämförelser mellan staternas politiska system. Genom detta urval blir det tydligt för läsaren att valet av stater inte berodde på en godtycklig bedömning. Valet av att analysera staterna utifrån Platon och Mores idealstater kan beskrivas som ett val av idealtyp. En idealtyp är en slags renodling av en företeelse som normalt inte finns i verkligheten (Nyman 2014). Detta stämmer väl överens med Platon och Mores idealstater. Uppsatsen använder idealtyperna som ett teoretiskt argument för att empiriskt gradera de politiska systemen. Det två idealtyperna som används är relativt likartade. Ett alternativ hade varit att använda två polära idealtyper (Nyman 2014). Inom vetenskapen är generalisering vanligtvis något positivt. När man genomför en fallstudie finns det några frågor som man behöver besvara angående valet av fall. Vilka företeelser eller populationer är fallen exempel av och vad vill studien uttala sig om med hjälp av fallen (Nyman 2014). De stater som valdes är fall inom populationen av suveräna stater. Teorierna om idealstater är fall inom hur en stat bäst är utformad. Populationen av stater och teorier smalnades sedan av för att få möjlighet till att maximera möjligheten till generalisering (Nyman 2014). En totalundersökning hade ej varit möjlig att genomföra på grund av att storleken av populationerna hade varit allt för stora för denna typ av studie. Därför användes ett så kallat strategiskt representativt val som enligt Nyman (2014) är typiska för hela populationen i de

avseenden som uppsatsen anser är viktiga. Enligt Landman (2008) är det viktigt att välja stater som ej har för olika förutsättningar när man komparerar politik. Urvalet av de faktorer som ingår i staternas politiska system valdes på grund av att de kan anses som de allra viktigaste delarna av politiska system. Att analysera utifrån definitionen idealstaten valdes för att begreppet är en slags utopi och det blir intressant att se hur moderna stater som Nederländerna och Sverige förhåller sig gentemot dessa.

3.4 Genomförande

Vetenskapligt arbete är i grunden ganska enkelt, men det kräver tid och engagemang. Före starten av uppsatsen söktes efter relevant tidigare forskning. Under sökandet användes för uppsatsen viktiga sökord som till exempel politiska system, idealstat, maktindelning, demokrati och komparativ politik. Litteratursökningarna skedde bland annat via Mittuniversitetets olika databaser samt det nationella bibliotekssystemet. Uppsatsen hade för avsikt att undersöka hur två politiska system är uppbyggda, hur de eventuellt skiljer sig åt samt hur de förhåller sig gentemot Platon och Mores idealstater. Inom samhällsvetenskapen kan beskrivningar sägas utgöra ett fundament. Det är genom dessa som forskarna har strukturerat världen och gjort den förståelig och greppbar (Nyman 2014). För en förklarande studie som denna är en god beskrivning dessutom en förutsättning för ett gott resultat. Utan en bra kunskap om de fenomen som studien undersöker skulle den ej få möjlighet att analysera hur de påverkar varandra. Oberoende av vilka beskrivningar som skall göras så är det viktigt att försöka reducera informationen (Nyman 2014). Därför har denna uppsats endast tagit med det för uppsatsen mest väsentliga för studiens syfte. Uppsatsens genomförande gick enligt planen för uppsatsens disposition utan större avvikelser. Det kunde dock inom vissa område vara svårt att få tag i relevant information till uppsatsen. Genom metoden som valdes kunde uppsatsens frågeställningar besvaras på ett fullgott sätt.

3.5 Uppsatsens tillförlitlighet

För att komparera och undersöka de politiska systemen i länderna är det rimligt att lägga upp uppsatsen på det sätt som gjordes. Problemen var avgränsade och uppsatsen gavs möjlighet att få trovärdiga resultat. Uppsatsen hade en stark koppling till den teoretiska referensramen. Genom detta fick den ett relevant och trovärdigt resultat. Detta är viktigt när forskning bedrivs och i synnerhet när specifika fall granskas genom ett nära och växelvis arbete (Teorell och Svensson 2007).

3.5.1 Källkritik

Materialet som uppsats grundar sig mot är både av empirisk och teoretisk beskaffenhet. Det empiriska materialet är från både primär- och sekundärkällor. Primärkällorna består mestadels av officiella dokument från erkända institut. Sekundärkällorna härrör främst från tryckt litteratur men även från elektroniska källor. Det är viktigt att materialet som använts presenteras på ett bra sätt. Läsaren kan då bilda sig en uppfattning huruvida uppsatsen har täckt in relevant litteratur (Andersen 2012). Källkritik är en granskning av det material som används för att uppnå studiens syfte samt en bedömning av trovärdigheten av densamma. Källkritik är en mycket viktig del av den vetenskapliga metoden för att bedöma trovärdighet (Thurén 1997). Då uppsatsen presenterar ett resultat av en undersökning är det viktigt att den hänvisar till tillförlitliga och relevanta källor. Genom att bedöma och sortera de källor som ansetts mest lämpliga har källkritik använts som en slags urvalsmetod. De huvudsakliga krav som ställdes var att materialet skulle vara någorlunda aktuellt samt oberoende. De teorier som användes kommer huvudsakligen från väletablerade forskare och filosofer. Empirin kommer till största delen från etablerade institut. Sammantaget kan uppsatsens litteratur bedömas ha god tillförlitlighet. Dock kan det vara en brist att företrädesvis sekundärkällor har använts. Uppsatsen hade vissa svårigheter att hitta relevant litteratur angående politiken i respektive land under 2000-talet. Av denna anledning har uppsatsen i viss mån använt sig av litteratur som fanns tillgänglig.

3.5.2 Validitet och reliabilitet

Validitet syftar till att säkerställa att uppsatsen har mätt det som den påstår sig ha mätt och att den ej innehåller systematiska felaktigheter. Svårigheterna med att få god validitet är en av forskningens stora hinder (Esaiasson et al. 2012). Uppsatsen undersöker det som avses att undersöka och ingenting annat. Rätt material har använts i rätt situationer under lämpliga omständigheter. Sammantaget har denna uppsats en god validitet. Dock kan olika individer bedöma och tolka validiteten olika. Om uppsatsen skulle sakna god validitet, kan det medföra att det blir svårt att dra generella slutsatser från resultatet (Thurén 2007). Reliabilitet är ett mått på hur trovärdig en undersökning är. Att en undersökning får mindre bra reliabilitet orsakas inte sällan av slarv inom till exempel datainsamling eller den följande bearbetningen av densamma (Esaiasson et al. 2012). Denna uppsats har bearbetats och kontrollerats under en lång tid och författaren bedömer därför att reliabiliteten är fullgod.

4. Landinformation

4.1 Nederländerna

Nederländerna kallas ofta för Holland. Namnet Holland kommer från den region som är klart dominerande i landet. Geografiskt är Nederländerna beläget i nordvästra Europa med gräns mot Belgien och Tyskland. Något som präglat landet under historien är faktumet att ungefär halva landets yta ligger under havsnivån. En rad anordningar av dammar, kanaler och vallar skyddar idag Nederländerna från att bli översvämmat av havet. Genom denna ständiga kamp mot havet har man idag lyckats torrlägga stora ytor av tidigare havsbotten (Utrikespolitiska institutet 2010). Efter många århundraden av utländskt styre blev de dåvarande sju nederländska provinserna en självständig stat år 1581. Självständigheten från Spanien kan sägas ligga till grund för det så kallade blomstrande Nederländerna under 1600-talet. Handelsstationer och kolonier grundades runt omkring i världen och landet kom att växa fram som den ledande sjönationen. Även litteratur, konst och vetenskap kom få en nederländsk storhetstid (Sverige ambassad 2017). Senare kom Nederländerna att ockuperas av Napoleon I och efter detta bli förenat med Belgien i ett kungarike under nederländsk monark. År 1830 förklarade sig Belgien som en oberoende stat och Luxemburg fick status som autonom stat. År 1830 är också det år som går att beskriva som det moderna Nederländernas förödelse. Genom författningen från år 1830 fick monarken en roll där endast ceremoniella uppgifter kom att ingå. Större delen av Nederländerna består idag av flackt lågland, där det bedrivs intensivt jordbruk. Landet är en av världens största exportörer av jordbruksprodukter, där de för Nederländerna kännetecknade tulpanerna fortfarande utgör en väsentlig del. I den nordvästra delen av landet ligger en rad stadsområden. Amsterdam bildar tillsammans med Rotterdam, Haarlem, Utrecht och Leiden ett mycket stort nästintill sammanvuxet område som kallas Randstad. I Rotterdam ligger även en av världens största hamnar (Sverige ambassad 2017). Allt sedan efterkrigstiden har Nederländerna varit en stor vän av internationella samarbeten. Landet är en av de ursprungliga staterna som var med och grundade den nuvarande europeiska unionen. Nederländerna anslöt sig även tidigt till NATO, som kommit att bli grundbulten för Nederländernas säkerhetspolitik. Något som präglat Nederländerna är att det är ett av världens mest tätbefolkade länder, där befolkningen i huvudsak består av nederländare, med en betydande andel utländska medborgare, mestadels turkar och marockaner. Nederländerna är idag en modern stat med en av de högsta levnadsstandarderna i världen (Utrikespolitiska institutet 2010).

4.2 Jämförande fakta mellan staterna

Informationen i tabellen innehåller aktuell information för december 2017.

	Nederländerna	Sverige
Officiellt namn:	Konungariket Nederländerna	Konungariket Sverige
Huvudstad:	Amsterdam och Haag	Stockholm
Officiellt språk:	Nederländska och frisiska	Svenska
Yta:	41 863 km ²	449 964 km ²
Statsskick:	Parlamentarisk demokrati med konstitutionell monarki	Parlamentarisk demokrati med konstitutionell monarki
Statschef:	Kung Willem-Alexander	Kung Karl XVI Gustaf
Regeringschef:	Mark Rutte (VVD)	Stefan Löfven (S)
Regeringspartier:	Folkpartiet för frihet (VVD), Demokraterna 66 (D66) och Kristdemokratisk Appell (CDA)	Socialdemokraterna (S) och Miljöpartiet (MP)
Parlament:	Tvåkammerssystem	Enkammerssystem
Senaste allmänna valet:	2017	2014
Valuta:	Euro	Svensk krona
BNP:	5 889 miljarder sek	4 175 miljarder sek
BNP per capita:	411 114 sek	421 572 sek
Statsskuld:	61,8 % av BNP	42,2 % av BNP
Tillväxt:	2,1 %	3,2 %
Arbetslöshet:	4,7 %	6,8 %

5. Nederländernas politiska system

5.1 Staten

Med den westfaliska freden för cirka 250 år sedan blev Nederländerna en självständig stat. Allt sedan dess har landet varit självständigt, bortsett från den tyska ockupationen under andra världskriget (Andeweg och Irwin 2009). Idag råder inga som helst tvivel om att Nederländerna är en oberoende suverän stat, då landet är erkänt av samtliga suveräna stater i världen (FN 2017). Nederländerna uppfyller också alla de kriterier som kännetecknar en suverän stat. Staten kontrollerar hela sitt territorium med tillhörande befolkning och innehar beskattningsrätt. Enligt Karvonen (2012) kan Nederländerna räknas som blandning mellan enhetsstat och förbundsstat. På ett sätt är det en förbundsstat mellan det europeiska Nederländerna och tillhörande mindre öar i Karibien. Men vid en mer traditionell kategorisering ska dock Nederländerna räknas som en enhetsstat, då statsapparaten är klart decentraliserad (Karvonen 2012). De viktigaste institutionerna i Nederländerna är domstolarna, kungahuset och parlamentet, men vid sidan av dessa finns även många andra betydelsefulla. Många av dessa är betydelsefulla men har en svagare politisk roll. Exempel på dessa är provinserna, kommunerna eller de för Nederländerna så viktiga myndigheter som skyddar mot havet (Andeweg och Irwin 2009).

Nederländerna är indelat i tolv provinser. Provinserna kan beskrivas motsvara de svenska länen. Dessa har ansvar för hälsovård, fysisk planering och kultur inom de gränser det nationella styret angivit. Lokalt är Nederländerna uppdelat i ungefär 400 kommuner. Kommunerna ansvarar främst för social trygghet och utbildning men även till viss mån fysisk planering. Även här får kommunerna agera inom de gränser det nationella styret satt upp, men kommunerna måste också följa de gränser som det regionala styret bestämt (Andeweg och Irwin 2009). I varje provins finns en provinsförsamling, där ledamöter utses genom allmänna val vart fjärde år. Antalet ledamöter i församlingarna avgörs av provinsens storlek. Till provinsförsamlingarnas viktigaste uppgifter hör att välja ledamöter till den nationella kammarens överhus. Provinserna har förhållandevis få uppdrag och de kompetenser de innehar, delar de inte sällan med den nationella och lokala nivån. Provinserna och kommunernas inkomster kommer i huvudsak direkt från staten men de har även möjlighet att ta ut avgifter och skatter för att finansiera tjänster de tillhandahåller medborgarna (Andeweg och Irwin 2009). Nederländernas försvarspolitik bygger på ett internationellt samarbete. Landet har varit medlem i EU sedan starten 1958 och i försvarsalliansen NATO också där sedan starten 1949. Olika

överenskommelser med andra stater är mycket viktiga i Nederländerna. Av tradition är Nederländerna värdland för flera internationella institutioner som arbetar med de mänskliga rättigheterna. Ett exempel på detta är den internationella domstolen i Haag (Regeringskansliet 2015a).

5.2 Författning

Nederländerna är en parlamentarisk demokrati och konstitutionell monarki. Grundlagen ger ramen för hur staten ska vara organiserad och styrd samt ligger till grund för lagstiftningen. År 1814 antogs den nu gällande författningen. Dock har mindre förändringar vidtagits vid ett flertal tillfällen (Andeweg och Irwin 2009). År 1848 avskaffades det kungliga enväldet och ersattes av ett parlamentariskt styrelseskick. Idag har monarkin såväl kvinnlig som manlig tronföljd och den nu sittande monarken är Willem-Alexander. Monarken har i huvudsak enbart ceremoniella uppgifter, men utser formellt fortfarande enstaka betydelsefulla tjänstemän och officerare samt premiärminister och dennes ministrar (Utrikiska Institutet 2010). Författningen grundar sig som sagt i stort på de grundlagar som fastställdes redan år 1814. Vid denna tidpunkt bestämdes att Nederländerna skall vara en enhetsstat med monarki. Det parlamentariska styrelseskick som infördes 1848 innebar att landet fick allmänna val. Dock fick inte samtliga manliga medborgare rösträtt förrän 1917 och kvinnor fick till slut rösträtt 1919 (Andeweg och Irwin 2009). För att förändra konstitutionen måste en majoritet av ledamöterna i landets båda kammare stödja förslaget. Efter det röstar ledamöterna om lagförändringen två gånger. I den första omröstningen krävs en enkel majoritet. Mellan den första och andra omröstningen måste det vara ett allmänt val, där medborgarna får säga sitt. I den andra parlamentsomröstningen måste två tredjedelar av de båda kammarna stödja grundlagsförändringen (Andeweg och Irwin 2009). I Nederländerna är yttrandefriheten, tryckfriheten, mötesfriheten och föreningsfriheten skyddade av grundlagen. Överlag respekteras och uppmuntras dessa rättigheter. Det är dock inte tillåtet att i bild eller skrift ge uttryck för något som medvetet förolämpar en person på grund av dennes etnicitet, religion, sexuell läggning eller funktionsnedsättning. Det kan beskrivas som att det finns en offentlighetsprincip i Nederländerna, då tillgången och rätten till allmänna handlingar generellt är god. Myndigheter ska värna om offentlighet och publicera information digitalt för allmänheten. I Nederländerna är myndigheter också skyldiga att lämna ut handlingar även i digital form om någon kräver detta (Eriksson och Hermansson 2014). Invånarna har också rätt till att demonstrera och då mötas med respekt av berörda myndigheter (Regeringskansliet 2015a).

5.3 Demokrati och valsystem

Nederländerna brukar räknas som ett av de mest demokratiska länderna i världen. Landet är en modern demokrati med en hög levnadsstandard. Enligt lag har kvinnor samma rättigheter som män. Enligt det nederländska institutet för mänskliga rättigheter förekommer dock viss diskriminering grundat på etnicitet och ras inom olika områden (Regeringskansliet 2015a). Nederländerna har endast haft en nationell folkomröstning i modern tid. År 2005 bjöds medborgarna in för att avgöra om landet skulle ratificera ett förslag till ett av EU:s konstitutionella fördrag (Jungar 2007). Det har tidigare funnits önskemål om folkomröstningar, vilka flertalet varit EU-relaterade. Dessa önskemål har dock ej fått gehör eftersom den politiska majoriteten ställde sig negativ (Nijeboer och Arjen 2002). De politiska partierna har länge varit splittrade i frågan om folkomröstningar. Medborgarnas allt lägre förtroende för de traditionella politiska institutionerna och minskat deltagande i den politiska diskussionen har använts som argument för att bruka folkomröstningar mer frekvent (Jungar 2007). Att folkomröstningar ger större folkligt deltagande har använts som argument för att stärka det demokratiska styrelseskicket. Motståndare menar istället att folkomröstningar inte är förenliga med den nederländska traditionen, då de urgröper den representativa demokratis legitimitet (Jungar 2007). I Nederländerna finns möjligheten att återkalla medborgarskap från personer som har dubbelt medborgarskap. Detta gäller vid brott som har högre straffvärde än åtta års fängelse och som kan anses allvarligt skada statens intressen. Beslut tas direkt av justitieminister men får inte innebära att en person blir statslös (Regeringskansliet 2015a). Den politisk korruptionen är låg i Nederländerna. Landet har lagar som föreskriver påföljder för alla typer av korruption inom förvaltningen och andra viktiga samhällsinstitutioner. Dessa lagar efterföljs enligt uppgift på ett tillfredställande sätt (Regeringskansliet 2015a). Nederländska medborgare har rösträtt från 18 års ålder. Folkbokförda EU-medborgare och övriga utländska medborgare som varit bosatta i landet i mer än fem år, har rösträtt i de regionala valen, men inte i det nationella. Det finns inga uppgifter om valfusk och valdeltagandet ligger på en förhållandevis hög nivå mellan 75 till 80 procent (Regeringskansliet 2015a). Nederländerna brukar betecknas som den stat som har det närmast exakta proportionella valsystemet. Hela landet är en stor valkrets, där mandaten fördelas efter antalet röster. Detta har resulterat i att det endast krävs 0,67 procent av rösterna för att ett parti ska få representation i den andra kammaren. Systemet har bidragit till att det finns många partier representerade i parlamenten (Andeweg och Irwin 2009). I samband med att den allmänna rösträtten infördes genomfördes också större förändringar i valsystemet. Orsaken till detta var flera. En orsak var att Nederländerna influerades av vad som ägde rum i många andra

europiska stater samt att de politiska partierna ansågs alltför splittrade. Det rådde stora oenigheter om hur de religiösa institutionerna skulle finansieras och hur den allmänna rösträtten skulle genomföras. Kompromissen blev ett väl tilltaget proportionellt valsysteem (Andeweg och Irwin 2009). Eftersom Nederländerna traditionellt haft många minoriteter, har detta kommit att återspegla landets partipolitik. Från att det första allmänna valet genomfördes har det inte någon gång förekommit att ett parti vunnit egen majoritet (Utrikespolitiska institutet 2010). Partisystemet är relativt splittrat. Normalt brukar ungefär 15 partier ha representation i underhuset. I Nederländerna samlar de politiska partierna fortfarande till stor del religiösa grupper och till skillnad mot många andra jämförbara länder har arbetarpartiet aldrig haft samma stora inflytande. De har förvisso suttit i regeringar, med då tillsammans med olika högerpartier (Andeweg och Irwin 2009). De etablerade partiernas ökade svårigheter att representera väljarna har tagit sig i uttryck att många nya partier på både nationell och lokal nivå har grundats. Inte sällan har detta varit populistiska partier. Ett exempel på detta är det idag etablerade partiet Frihetspartiet.

5.4 Makt

Den lagstiftande makten i Nederländerna finns hos parlamentet, de så kallade generalstaterna. Det nationella parlamentet består av två kammare. Den första kammaren har 75 ledamöter och den andra har 150 ledamöter, således totalt 225 ledamöter. Ledamöterna i den första kammaren utses av beslutande politiska församlingar i provinserna för perioder av fyra år. Den andra kammarens ledamöter utses direkt av folket, även där var fjärde år. Det är enbart den andra kammaren som har rätt att ta initiativ till lagförslag eller ändra i regeringens proportioner. Den första kammaren har endast rätt att godkänna eller avvisa en proposition i sin helhet (Generalstaten 2017). Vid speciella tillfällen träffas de båda kamrarna till gemensamma sessioner. Det kan till exempel handla om den årliga öppningen av parlamenten eller vid giftermål inom kungafamiljen. Resterande tid spenderas separat. Enligt författningen ska båda kamrarna inneha liknande funktioner, förutom rätten till initiativ och förändring (Andeweg och Irwin 2009). Den verkställande makten i Nederländerna innehas av landets regering, det så kallade ministerrådet. För tillfället består ministerrådet av tjugo ministrar, ledda av en statsminister. Medlemmar ur regeringen får ej inneha plats i parlamenten. Landet har i princip alltid haft koalitionsregeringar eftersom valsystemet bidragit till att det är svårt att bilda majoritetsregeringar (Regeringskansliet 2015a). Varje minister har sitt eget ansvarsområde och med detta råder så kallat ministerstyre. Vanligtvis brukar parlamentets största parti leda

regeringen och inneha premiärministerposten. I Nederländerna tar bildandet av regeringar vanligtvis lång tid jämfört med andra stater. Detta har sin orsak av att många politiska partier är med och diskuterar om makten (Andeweg och Irwin 2009). Nederländerna har ett oberoende välutvecklat rättssystem. Rättsfall kan prövas i tre instanser, dock ger högsta domstolen inte någon prövning i sak, utan enbart noggranna analyser av tillämpningen av lag vid underliggande instanser (Utrikesdepartementet 2010). Rättegångar är normalt offentliga, med vissa undantag. Landet hamnar högt på Världsbankens ranking över de mest rättssäkra staterna (Regeringskansliet 2015a). Nederländerna har en nationell ombudsman som har till uppgift att granska regeringen och andra myndigheter i förhållande till enskilda. En av de viktigaste uppgifterna för en lag i Nederländerna är att skydda medborgarna från övertramp från staten, myndigheter och andra medborgare (Regeringskansliet 2015). Bestämmelser i beslut och fördrag av internationella institutioner kan ha direkt påverkan på den inhemska rättsordningen. Dessa förordningar har även företräde före den inhemska rättsordningen. Sammantaget är de regler som EU utfärdar mycket viktiga rättskällor i Nederländerna (Europeiska Unionen 2016).

5.5 Politisk kultur

Den nederländska politiken och samhället i stort präglas traditionellt av kompromisser och koalitioner med en stark tilltro till att samlas och uppnå samsyn. Under 1600-talet blev Nederländerna en friplats för religiösa minoriteter. Detta kan beskrivas som starten för den liberala nederländska toleransen (Wirtén 2010). Under landets storhetstid på 1600-talet koloniserades många områden världen över. Detta skapade många internationella kontakter och det går förmodligen att beskriva detta som en förklaring till den historiska toleransen (Sveriges ambassad 2017). Under 1900-talet hade religionen fortfarande en stark påverkan på det nederländska samhället. Landet var ej sekulärt, utan vilade till stor del på religiösa gemenskaper. För att motverka stridigheter mellan olika grupperingar skapades det så kallade pelarsystemet. Samhället kom att delas in under tre pelare, den katolska, den protestantiska och den socialistiska. Gemenskaperna hade hand om utbildning, sjukvård och media med mera (Wirtén 2010). Systemet kan beskrivas som en kulturell pluralism, där medborgares trygghet och identitet garanterades av den egna gemenskapen (Andeweg och Irwin 2009). Från 1960-talet har dock Nederländerna kommit att sekulariseras i rask takt. Under enbart några år gick landet från att vara ett cementerat religiöst samhälle till att bli ett av de mest sekulariserade i Europa. Pelarsystemet rasade samman, men den politiska kultur som medborgarna fostrats i kom att leva kvar till stor del (Wirtén 2010). Den långa traditionen av tolerans har påverkat

många områden. Idag är Nederländernas abortlagstiftning, dödshjälp, kriminalpolitik, prostitutionsreglemente och HTB-rättigheter, bland de mest liberala i världen (Andeweg och Irwin 2009). Från att ha uppfattats som ett av de mest öppna och toleranta länderna i Europa har Nederländerna förändrats under de senaste decennierna. I början av 2000-talet mördades två kända politiker. Dessa händelser kom att förändra landet. Båda de mördade var kända för sin misstro mot invandring och i synnerhet invandring av personer med muslimsk bakgrund. Idag har Nederländerna bland Europas strängaste invandringslagar och har till och med fått motta kritik från internationella organisationer för sin hållning (Wirtén 2010). Sedan 2000-talet har debatten om den nederländska identiteten nästan vuxit explosionsartad och det har funnits tendenser till behov att framställa Nederländerna som ett etniskt homogent land som en motvikt till den öppna nederländska identiteten (Wirtén 2010). Nederländerna karaktäriseras av en tradition av planering. Orsaken till detta sägs komma från landets ständiga kamp mot vattnet, där arbetet med kanaler och vallar har krävts mycket noggrant planerande. Detta märks idag inom det regionala utvecklingsarbetet. Den centrala makten för fram en plan, där nationella prioriteringar ligger till grund för de implementeringar de regionala myndigheterna ska ordna (Andeweg och Irwin 2009). Eftersom trygghetssystemen länge vilade på de så kallade pelarna fick den moderna välfärdsstaten ett relativt sent inträde i Nederländerna (Andeweg och Irwin 2009). Idag räknas dock välfärdssystemet som ett av de mest välutbyggda. Systemet är till största delen skattefinansierat, men finansieras även till viss del av den enskilde själv. Om man jämför den nederländska arbetsmarknaden med andra stater är den relativt fri från konflikter, utan kännetecknas istället av samförstånd (Landguiden 2017). I Nederländerna avkriminaliserades dödshjälp i början av 1970-talet. Numera är aktiv dödshjälp ej straffbart, om den lämnats av en läkare och uppfyller vissa krav. Dödsstraffet avskaffades i fredstid i slutet av 1800-talet och krigstillstånd i början 1980-talet (Regeringskansliet 2015a). Ett aktivt och omfattande civilsamhälle agerar utan restriktioner från myndigheter (Regeringskansliet 2015a). I Nederländerna rådfrågas arbetsgivarorganisationer och fackföreningar före beslutsfattande inom ekonomiska och sociala frågor. Intresseorganisationer och myndigheter möts regelbundet inom det så kallade socialekonomiska rådet. Rådet är endast rådgivande, men dess åsikter läggs väldigt sällan helt åt sidan (Andeweg och Irwin 2009). Jämfört med andra västeuropeiska länder är graden av medlemskap i fackföreningar förhållandevis lågt, endast runt tjugo procent av arbetsstyrkan är organiserad (Utrikesdepartementet 2010). Antalet organiserade strejker är även de relativt sällsynta (Regeringskansliet 2015a). Pressfriheten är grundlagsskyddad och staten ger normalt ut presstöd. Mediabolag i Nederländerna är sällan knutna till några politiska intressegrupper (Andeweg och Irwin 2009).

6. Sveriges politiska system

6.1 Staten

Den svenska staten är den offentliga centralmakten i Sverige. Staten består i huvudsak av statschef, riksdag, regering, myndigheter och domstolar. Principerna för den svenska statens verksamhet regleras främst av Regeringsformen, som är en av Sveriges fyra grundlagar. Förutom staten består den offentliga sektorn också av kommuner, landsting och regioner. Dessa är skilda från staten och är därför egna juridiska personer (Halvarsson et al. 2003). Regeringsformen anger tydligt att Sverige är en suverän stat med ett demokratiskt representativt styrelseskick. Sverige är ett tydligt exempel på enhetsstat, men där centralmakten har överlåtit ett visst ansvar till kommuner och landsting för att besluta kring mer lokala frågor. Sverige kan räknas som en decentraliserad enhetsstat som är indelad i 21 län. Varje län har ett landsting som står för den lokala folkliga representationen. Utöver detta finns länsstyrelserna som är regeringens ombud i länen. Till länsstyrelsernas uppgifter hör bland annat att kontrollera att de mål som riksdag och regering bestämt efterlevs. Till skillnad mot landstingen är länsstyrelserna statliga myndigheter som leds av landshövdingar, vilka utses av regeringen (Holmberg och Stjernqvist 2003). Länen är i sin tur uppdelade i 290 kommuner. Till kommunernas obligatoriska uppgifter hör den sociala omsorgen, grundskola och gymnasium, plan- och byggnadsfrågor, miljö- och hälsoskydd, renhållning och avlopp, räddningstjänst, civilförsvaret samt bostäder. Utöver detta finns frivilliga uppgifter som till exempel kultur och fritid, energi, sysselsättning samt näringslivsutveckling. Till landstingens obligatoriska uppgifter hör hälso- och sjukvård samt tandvård för personer upp till 21 år. Frivilliga uppgifter är kultur, utbildning och turism. En gemensam uppgift för kommunerna och landstingen är regional och lokal kollektivtrafik. Länen och kommunernas verksamhet finansieras genom egna skatteuttag och via statsbidrag (Regeringskansliet 2015b). Medborgarna i Sverige skyddas av det svenska försvaret som omfattar försvarsmakten och civilförsvaret. Tillsammans benämns dessa som totalförsvaret och har till uppgift att skydda befolkningen mot eventuella angripande. Sverige är ej medlem i försvarsorganisationen NATO, men har ett fördjupat samarbete. Landet är sedan år 1995 medlem i EU. Sverige hade sedan länge satsat på integration och samarbete med övriga medlemsstater och medlemskapet blev ett bevis för detta (Regeringskansliet 2014). Sammantaget styrs den svenska staten jämfört med andra likvärdiga stater på ett effektivt sätt, där den sittande regeringen vanligtvis inte får några större problem med att implementera sin politik genom berörda förvaltningsmyndigheter (Regeringskansliet 2018).

6.2 Författning

Sveriges författning är det politiska system som bestämmer den offentliga styrelsen av riket. Statsskicket bestäms av den nedskrivna författningen, men grundar sig också på traditioner och sedvänja. Sverige är en parlamentarisk demokrati med en monark som statschef. Således är Sverige enligt författningen en konstitutionell monarki (Halvarsson et al. 2003). Den svenska författningen bygger på landets fyra grundlagar. Det som skiljer grundlagarna mot övriga lagar och förordningar är att de är svårare att förändra. För att ändra en grundlag krävs två riksdagsbeslut med ett val emellan (Halvarsson et al. 2003). Den viktigaste grundlagen är Regeringsformen. Den innehåller bland annat regler om hur riket ska styras och vilka rättigheter medborgarna har. Övriga grundlagar är tryckfrihetsgrundlagen, yttrandefrihetsgrundlagen och successionsförordningen. Det är också viktigt att vanliga lagar ej bryter mot grundlagarna (Halvarsson et al. 2003). I Regeringsformens inledning går det att läsa att all offentlig makt i Sverige ska utgå från folket och att den svenska folkstyrelsen ska bygga på fri åsiktsbildning och på allmän och lika rösträtt. Allmän rösträtt för män infördes år 1909. Kvinnor fick till slut rösträtt år 1919 och det första allmänna valet de fick delta vid blev år 1921 (Regeringskansliet 2014). Rösträtten ska förverkligas genom ett representativt styrelseskick och genom kommunalt självstyre. Tryckfrihetsförordningen beskriver att vem som helst får ge ut en skrift, utan att någon i förväg tillåts granska innehållet. En annan viktig del i tryckfrihetsförordningen är rätten att få ta del av allmänna handlingar, den så kallade offentlighetsprincipen. Detta är något som Sverige är ganska unikt om i världen. Rent praktiskt innebär offentlighetsprincipen att om en handling inkommer eller skrivs hos en myndighet ska den vara offentlig (Strömberg och Lundell 2016). Yttrandefrihetsgrundlagen är den senaste grundlagen. Den har i princip samma innehåll som tryckfrihetsgrundlagen, men gäller inte tryckta medier, utan istället till radio och television. Successionsordningen fastställer den svenska tronföljden där Sverige sedan 1980 har en fullt kognatisk tronföljd, det vill säga att den äldsta bröstarvingen ärver tronen oavsett kön. Den sittande monarken innehar idag endast ceremoniella och representativa uppgifter och innehar inga befogenheter beträffande styret av riket (Strömberg och Lundell 2016).

6.3 Demokrati och valsystem

Sverige är bland världens fyra mest demokratiska och jämställda stater (the Economist 2018). Riksdag, regering och övrig offentlig verksamhet har alla ansvar för att följa de mänskliga rättigheterna. I Sverige skyddas de mänskliga rättigheterna av grundlagarna och dessutom

gäller den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter (Regeringskansliet 2014). Det finns ingen information av att detta ej skulle följas. Sverige är en demokrati som främst tillämpar indirekt demokrati. Dock finns det inslag utav direkt demokrati, när det kommer till folkomröstningar. Landet har haft ett sex folkomröstningar i modern tid. Bland annat har det röstats om tillämpning av högertrafik och medlemskap i EU. I Sverige tillämpas som sagt företrädesvis en indirekt form av demokrati, det vill säga att det väljs ut vilka som ska representera väljarna. Detta tillvägagångssätt förutsätter en fri åsiktsbildning. Ett viktigt uttryck för detta är de allmänna valen som äger rum vart fjärde år (Strömberg och Lundell 2016). För att ha rösträtt i Sverige krävs att man ha fyllt 18 år senast på valdagen. Detta gäller vid samtliga val. Det finns dock olika regler för olika slags val. För att få rösta till riksdagen krävs svenskt medborgarskap och att man är eller varit folkbokförd i Sverige. Den som är svensk medborgare och folkbokförd har även rätt att rösta i kommun- och landstingsval. Men i dessa får även nordiska medborgare och EU-medborgare rösta, under förutsättning att de är folkbokförda i kommunen. Även personer från övriga länder får rösta i de lokala valen om de varit folkbokförda i Sverige i mer tre år före valdagen. Till Europaparlamentet får svenska medborgare som varit eller är folkbokförda i landet rösta. Även medborgare i något annat medlemsland, får rösta om de är folkbokförda i Sverige och har anmält sig till röstlängden (Valmyndigheten 2015). Valdeltagandet ligger på ungefär mellan 80 till 85 procent i de nationella valen, men betydligt lägre till Europaparlamentsvalet (SCB 2017). Grundläggande för den svenska demokratiska offentliga verksamheten är att individens friheter, rättigheter, jämlikhet och välfärd ska ha möjlighet att utvecklas (Strömberg och Lundell 2016). Sverige bytte från majoritetsvals system till ett proportionellt vals system i början av 1900-talet (Möller 2011). Det svenska vals systemet är tänkt att på ett så rättvist sätt som möjligt återspegla folkets vilja. Därför fördelas platserna i förhållande till antalet röster som representanterna fått. Om ett parti till exempel får 20 procent av rösterna, så ska partiet också ha 20 procent av platserna i den aktuella politiska församlingen (Valmyndigheten 2017). Således har Sverige ett strikt proportionellt vals system. Till skillnad mot många andra stater så är inte personen så viktig i svenska val. Det kan beskrivas som att Sverige har ett partival, men med inslag av personröstning. För att komma in i riksdagen krävs minst fyra procent av rösterna. Denna spärr finns för att det inte ska bli för många mindre partier och på så sätt bli svårare att bilda stabila och handlingskraftiga regeringar (Strömberg och Lundell 2016). Det finns inga tecken på att det förekommer valfusk i någon större omfattning. Det svenska partisystemet har under lång tid varit ett av de mer stabila. De politiska partierna har sedan länge varit en grundpelare i den svenska demokratin. Dock går det att hävda att detta eventuellt håller på att förändras.

Deltagandet i de nationella valen är fortfarande förhållandevis högt, men de politiska partierna lider av sjunkande medlemsantal och svårigheter att attrahera personer till politiska uppdrag. Medborgarna har även blivit mer rörliga mellan olika partier, då partiidentifikationen och klassröstning har minskat. Istället har populistiska partier som till exempel Sverigedemokraterna trätt fram (Oscarsson 2015).

6.4 Makt

Den lagstiftande makten i Sverige är riksdagen. I denna församling sitter 349 ledamöter som för närvarande representerar åtta olika politiska partier. Till riksdagens huvudsakliga uppgifter hör att stifta lagar, besluta om budget, kontrollera regeringen samt utse statsministrar. I lagstiftningsprocessen kommer förslagen antingen från regeringen eller från enskilda riksdagsledamöter. Beslut om budget handlar om att riksdagen fattar beslut om statens finanser. Statsminister utses genom att riksdagens talman föreslår en statsministerkandidat som sedan en majoritet av riksdagens ledamöter måste godkänna (Halvarsson et al. 2003). Vad det gäller riksdagens kontrollmakt, så finns det ett antal olika sätt att kontrollera regeringen. Den första är Justitieombudsmannen (JO) som är en myndighet dit allmänheten kan vända sig om de har upplevt sig felaktigt bedömda av myndigheter. Ett annat sätt att kontrollera regeringen är genom konstitutionsutskottet. Dit kan ministrar eller företrädare för berörda myndigheter bli kallade för att bli förhörda om beslut de vidtagit. En tredje alternativ är interpellationer där det är möjligt att ställa direkta frågor till ansvariga ministrar under frågestunder i riksdagen. En starkare kraft är ett så kallat misstroendevotum, vilket innebär att det inte finns något förtroende för regeringen kvar. Riksdagen har då först en förtroendeomröstning. Om ett misstroendevotum röstas fram mot en enskild minister, måste denna avgå. Om det är statsministern som ej längre har visat sig ha förtroende, så måste hela regeringen avgå. Utöver dessa verktyg finns också en revision som kontrollerar hur statens hantering av utgifter sköts (Strömberg och Lundell 2016). Sveriges verkställande makt är regeringen. Regeringen består av statsråd och leds av en statsminister. Regeringens huvuduppgift är att styra riket. Före demokratins intrång hade den sittande monarken de befogenheter som regeringen idag har. Det är regeringen som har kontrollen över statsförvaltningen och har rätt att utfärda order om att förordningar ska verkställas (Strömberg och Lundell 2016). I Sverige har man historiskt haft många socialdemokratiska regeringar. Det har varit väldigt sällsynt med majoritetsregeringar, utan partierna har vanligen tvingats att söka stöd hos varandra. Till regeringens huvuduppgifter är att styra landet och verkställa riksdagens beslut. Regeringen skickar ut direktiv till myndigheter

som i sin tur verkställer dessa. Det är regeringen som vanligen tar initiativ till nya lagar och förordningar. Regeringen har även till uppgift att utse chefer till statliga verk. Förutom detta så är det regeringen som representerar Sverige i EU (Petersson 2017). Om det skulle krävas nyval är det även regeringen som utlyser detta (Strömberg och Lundell 2016). Från vissa hävdas det att regeringens makt i förhållande till riksdagen har ökat genom medlemskapet i EU. Skulle riksdagen inte tycka regeringen gör ett bra arbete, kan riksdagen besluta att regeringen måste avgå och en ny utses. Således är regeringen alltså beroende av riksdagen (Norén Bretzer 2016). Den dömande makten i Sverige består av rättsväsendet. Rättssystemet bygger på principen att lagens innehåll ska beslutas av de politiker som är valda av folket och att rättssystemet enbart ska fungera som en tolkare av lagarna (Strömberg och Lundell 2016). Till skillnad mot många andra stater har domstolarnas betydelse i Sverige haft en underordnad roll (Norén Bretzer 2016). Grundläggande regler för den svenska rättsstaten finns i Regeringsformen. Legitimitetsprincipen betyder att all maktutövning ska vara normbunden. Samtliga invånare skall vara lika inför lagen och myndigheter skall vara sakliga och icke partiska. Svensk rätt bygger i huvudsakligen på fasta rättsregler och har till stor del påverkats av medlemskapet i EU. Själva rättsskipningen avgörs av de statliga domstolarna som är indelade i tre instanser. Det finns i huvudsak tre typer av domstolar, allmänna domstolar, förvaltningsdomstolar och specialdomstolar. Som tidigare nämnt präglas de svenska domstolarna av ett stort oberoende i förhållande till den politiska makten (Halvarsson et al. 2003).

6.5 Politisk kultur

En politisk krisuppgörelse på grund av ekonomiska svårigheter i början av 1930-talet har kommit att bidra till att den svenska politiken och samhället i stort har präglats av en samarbetskultur. Krisuppgörelsen har kommit att ligga till grund för många liknande förhandlingar (Möller 2015). Svensk politisk kultur kännetecknats av en hög förmåga till nationell enighet vid krissituationer. Vid yttre faror har det funnits en förmåga att bortse från åsiktsskillnader. Vid både världskrig och naturkatastrofer kan det uppfattas som att det finns en latent förmåga att frånse skilda åsikter och istället göra gemensam sak. I Sverige råder en stark konsensuskultur och det finns starka viljor att alltid komma överens. Detta kan uppfattas som att diskussionens syfte är att i slutändan nå en gemensam uppfattning och om detta inte uppnås kan det uppfattas som ett misslyckande (Möller 2015). Ett annat exempel på den svenska samarbetskulturen är det så kallade Saltsjöbadsavtalet från 1938. Detta avtal tecknades mellan fackföreningsrörelsen och arbetsgivarorganisationerna. Avtalet kom att konsolidera den

svenska arbetsmarknadens norm, där arbetsmarknadens parter sluter avtal utan inblandning från politiker (Lundh 2009). Den fackliga organisationsgraden är i Sverige traditionellt hög, även om den sjunkit under de senaste decennierna. År 2017 var ungefär 70 procent av arbetstagarna organiserade via fackföreningar. Fackföreningsrörelsen har historiskt haft stort inflytande över den svenska politiken tillsammans med socialdemokratin (Kjellberg 2018). Traditionellt är Sverige ett kristet land. Men idag går det att beskriva Sverige som en sekulär stat, där väldigt få av medborgarna är religiöst engagerade. Även historisk sett har religionen spelat en mindre roll i det svenska samhället jämfört med många andra europeiska stater. Religionsfriheten är inskriven i grundlagarna som en medborglig rättighet. Något som kännetecknat Sverige är folkrörelserna. Dessa startades vid mitten av 1800-talet och var företeelser i samhället som människor ville förändra. Folkrörelserna härrör från medborgarna underifrån och inte uppifrån i form av politiker eller lagar. Den första stora folkrörelsen var nykterhetsrörelsen. Denna grundades på grund av dåtidens stora problem med alkoholmissbruk, människor söp bokstavligen ihjäl sig. Nykterhetsrörelsen arbetade för att minska drickandet och fick stor spridning i landet (Bengtsson 2006). En annan folkrörelse som växte fram var frikyrkorörelsen. Denna innebar att andra trossamfund än statskyrkan fick laglig rätt att existera. Frikyrkorörelsen fick framförallt spridning på landsbygden (Bengtsson 2006). Arbetarrörelsen kom att växa fram ur socialismen, i takt med att nya industrier växte fram. Dessa tre folkrörelser hade mycket gemensamt och människor var inte sällan medlemmar i fler än en av dem. Genom medlemskapen i föreningarna fick människor lära sig hur demokrati fungerar i praktiken och hur de kunde påverka makthavare genom opinionsbildning (Möller 2015). Alla typer av bruk eller innehav av narkotika förutom inom sjukvården bryter mot den svenska narkotikalagstiftningen. Internationellt kan Sverige anses ha en relativt hård syn på narkotika. Sedan år 1999 är det i Sverige förbjudet att köpa sexuella tjänster. Den som mot ersättning skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse riskerar böter eller fängelsestraff. Dock är det ej förbjudet att sälja sexuella tjänster (Regeringskansliet 2018). Sverige har en lång historia av planering och statistik. Redan år 1749 genomförde Sverige en folkräkning och har allt sedan dess fört en noggrann statistik över bland annat folkmängd. Fysisk planering i ungefärlig nuvarande form har funnits i Sverige ända sedan 1600-talet. De övergripande målen med den fysiska planeringen är att gagna befolkningen både ekonomiskt och socialt men även verka för en hållbar utveckling. Den fysiska planeringen sköts i huvudsak på lokal nivå av kommunerna (SCB 2018). Mediers frihet i Sverige regleras av Tryckfrihetsförordningen och Yttrandefrihetsgrundlagen. Dessa garanterar fri etablering och förbud mot censur (Regeringskansliet 2018).

7. Analys

7.1 Staten

En stat kan enligt Held (1999) definieras som ett geografiskt avgränsat område med ett gemensamt styre som genom makt avgör villkoren för de som lever inom staten. Både Nederländerna och Sverige är tydliga exempel på stater. Held (1999) menar vidare att statens medborgare skall ha ett grundläggande skydd mot andra stater och fientliga medborgare inom den egna staten samt garantera medborgarna skydd av privat egendom. Detta är något som både Nederländerna och Sverige lever upp till. De allra flesta medborgarna i länderna lever i trygghet både inom den egna staten och i förhållande mot andra stater. Den privata äganderätten värnas starkt. En skillnad mellan staterna är att Nederländerna säkrar sitt territorium genom medlemskap i NATO, inom vilken Sverige inte är medlem i. Mycket av detta stämmer överens med Platon (2017) och Mores (2012) teorier om att staten skall kunna skydda sin egen befolkning. Sverige stämmer mer överens med Platon (2017) då de förlitar sig på egen försvarskapacitet medan Nederländerna följer Mores (2012) idéer om att ta hjälp utifrån vid en eventuell konflikt. Platon (2017) och More (2012) har gemensamt att det ej ska finnas något privat ägande utan staten och dess medborgare skall äga allt gemensamt. Detta är något som skiljer sig väsentligt från Nederländerna och Sverige, där den privata äganderätten till och med skyddas i grundlagarna. Enligt Held (1999) finns det olika åsikter om hur stort inflytande en stat skall ha på sina medborgare. Traditionellt har staten haft stort inflytande i Sverige medan den har varit lägre i Nederländerna, där religiösa och sociala enheter historiskt sett har tillhandahållit mycket av statens uppgifter. Inom denna aspekt skiljer sig länderna historiskt åt, även om de numera är relativt jämförbara med varandra. Om man jämför detta med Platon (2017) och More (2012) är det en dramatisk skillnad. Dessa hävdar att staten ska ha en enorm makt över medborgarna genom att styra det mesta i samhället och noggrant planera människors liv. I detta avseende är det mycket som skiljer två moderna demokratier från uppsatsens idealstater. Enligt Harrop et al. (2003) delas stater vanligen upp i enhetsstater eller förbundsstater. Gemensamt för Nederländerna och Sverige är att de är tydliga exempel på centraliserade enhetsstater. Länderna delas politiskt upp på ett jämförbart sätt både på regional och lokal nivå. Detta kan till viss del följa Mores (2012) teorier om hur en stat skall vara indelad i mindre enheter för att skapa rättvisa mellan olika landsdelar, där ingen del ska bli för stark eller svag. En stor skillnad är dock att More (2012) menar att detta ska styras från centralt håll och att människor inte får flytta mellan landsdelar efter eget val utan det är enbart staten som

skall avgöra om detta är nödvändigt. Detta mönster finns dock varken i Nederländerna eller Sverige, utan invånarna får själva få avgöra var de vill vara bosatta. En skillnad mellan länderna är att det svenska kommunala självstyret bidrar till att de svenska lokala enheterna står friare i förhållandet till centralmakten än i Nederländerna. Svenska kommuner har exempelvis fler kompetenser och avgör frågor mer självständigt. Det är svårt att utläsa hur mindre enheter skall vara utformade i idealstaten, men det går att läsa mellan raderna att det centrala styret bör vara strikt. Det är viktigt att medborgare i en stat identifierar sig som statens invånare och inte strävar mot att skapa en egen stat eller försöker ta sig till någon annan (Held 1999). Gemensamt för Nederländerna och Sverige är att det inte går att finna några mönster av detta agerande. En suverän stat ska inte lyda under någon annan stat och ska således självständigt avgöra sina inre angelägenheter (Held 1999). Det råder inga som helst tvivel om att både Nederländerna och Sverige är att betrakta som fullt suveräna och har därmed rätt att ingå bindande avtal gentemot andra stater och organisationer. Likväl går det att diskutera hur medlemskapet i EU har påverkat statens ställning i länderna. Medlemskapet innebär i praktiken att mycket makt som tidigare låg på nationell nivå har överförts till överstatlig nivå. Tillämpningen av Schengensamarbetet har inneburit att gränskontroller försvunnit och att länderna inte längre har full kontroll över vilka som vistas inom statens gränser. I denna bemärkelse går det att i strikt mening att hävda att länderna idag inte är fullt suveräna. Detta är något som strider mot teorierna i idealstaterna. Platon (2017) och Mores (2012) idealstat har total kontroll över vilka som vistas i staten och staten sköter sina egna angelägenheter utan inblandning eller samarbeten. Politiska institutioner är enligt Douglas (1986) de formella och informella regelverk som utövar inflytande på det politiska livet. Dessa kan se väldigt olika ut beroende på omständigheter. Platon (2017) menar att människor rent allmänt inte kommer till insikt om vad som är bäst för dem själva, utan staten måste tillhandahålla tydliga regler. Även More (2012) förespråkar tydliga regler i sin idealstat. Dagens politiska institutioner i Nederländerna och Sverige kan säga motsvara de regler som medborgarna måste rätta sig efter. De mest betydelsefulla politiska institutionerna i både Nederländerna och Sverige är myndigheter, kungahuset, regeringen, parlamenten och domstolarna. Följer inte medborgarna de regler som till exempel domstolar eller myndigheter har angivit finns det en risk för bestraffning. Sammantaget finns det många likheter mellan staterna men även vissa gemensamma drag med uppsatsens idealstater.

7.2 Författning

Hur en stat styrs beror till stor del på dess författning (Manin 2002). De styrandes befogenheter bör vara definierade i en konstitution som vid behov kan granskas eller förändras (Held 1999). Platon (2017) förslag till författning är att se som ett system som ska fortleva utan större förändringar med en noga utvald elit som styr övriga medborgare. Även More (2012) förkunnar att en idealstats författning ska vara oföränderlig för att skapa den ordning och tilltro som krävs i ett samhälle. Det är svårt att klassificera idealstaterna som monarkier eller republiker genom ett modernt synsätt. Men vid en grov generalisering är Platons (2017) idealstat en republik och Mores (2017) idealstat mer av en monarki efter den skall styras av en indirekt vald furste. Vid en traditionell indelning mellan monarki och republik baserad på statschefens ställning är både Nederländerna och Sverige monarkier. Dock är båda representativa konstitutionella monarkier, där den sittande regenten inte har någon politisk makt. Ländernas grundlagar ger ramen för hur staten ska vara organiserad. I en representativ demokrati styr folket indirekt genom att utse representanter som fattar beslut åt folket under en bestämd tidsperiod (Held 1999). Detta är något som används i båda staterna, om än under lite olika former. Författningen i Nederländerna och Sverige har inte mycket gemensamt med idealstaterna, där Platon (2017) och More (2012) hellre vill se stabilitet i samhället och på grund av detta är idealstaterna en slags meritokrati, det vill säga ett elitsamhälle utan större inslag av demokratiska val. Detta är tvärt emot Nederländerna och Sverige som idag är moderna demokratier med folkvalda politiska representanter. Staternas grundlagar är i princip av samma art med en första grundlag som ger vägledning till hur riket ska styras samt andra grundlagar som garanterar medborgarnas yttrandefrihet och tryckfrihet med mera. Grundlagar är inget som Platon (2017) eller More (2017) diskuterar över huvud taget men de utbildnings- och uppfostringssystemen de båda förespråkar kan med en viss stringens ses som en form av grundlagar eftersom de är väldigt betydelsefulla och mycket av idealstaterna bygger just på detta. En stat har normalt ett styrande parlament. Ett grundläggande val är om parlamentet ska bestå av en eller två kammare. Här skiljer sig länderna åt, då Nederländerna använder ett tvåkammerssystem och Sverige ett enkamarsystem.

7.3 Demokrati och valsysteem

Platon (2017) är starkt kritisk till demokrati. Det grundläggande felet med demokrati är enligt Platon att demokrati ignorerar människors olikheter. Platon menar istället att en stat ska styras av de som är mest kvalificerade för uppgiften. More (2012) har en något mer positiv syn på

demokrati, vilket till exempel visar sig när att han förespråkar att de styrande indirekt ska väljas av medborgarna. Samtidigt menar More (2012) att staten måste fortleva utan större förändringar, vilket kan utläsas som att nya ledare enbart väljs vid allvarliga händelser som till exempel dödsfall. Platon och Mores teorier om demokrati stämmer inte särskilt väl överens med hur det ser ut i Nederländerna och Sverige. Båda staterna är idag högt rankade som några av de mest demokratiska i världen. Det går att beskriva som att synen på demokrati är en av de största skiljelinjerna mellan de undersökta staterna och de två idealstaterna. Emellertid är det möjligt att hävda att ländernas system med monarki till viss del följer Mores (2012) teorier. En perfekt demokrati skulle vara alla med och bestämmer och ingen bli missnöjd med vad som bestäms. Detta är enligt Manin (2002) svårt att genomföra i praktiken. I varken Nederländerna eller Sverige är alla invånare med och bestämmer. I båda staterna ska väljarna vara över 18 år och vanligtvis medborgare för att få rösta. Detta stämmer inte heller särskilt väl överens med idealstaterna där eventuella röstberättigade endast bör vara fria män. Nederländerna och Sverige har sedan en lång tid tillbaka haft kvinnlig rösträtt. Direkt demokrati genomförs vanligen genom folkomröstningar, medan representativ demokrati istället sker genom val av politiker till politiska församlingar (Manin 2002). Både Nederländerna och Sverige tillämpar företrädesvis en form av representativ demokrati. Direkt demokrati i form av folkomröstningar har använts betydligt frekventare i Sverige än i Nederländerna. Både Nederländerna och Sveriges kan sägas ha en form av demokrati som liknar en konsocial demokrati med många förhandlingar och ett visst elitsamarbete. Elitsamarbete kan även beskrivas finnas i idealstaterna, där More (2012) och Platon (2017) beskriver att de som är kunnigast också ska vara de som bestämmer. Nackdelen är att det medborgliga deltagandet i länderna kan uppfattas aningen lågt. Tidigare var det politiska livet i Nederländerna organiserat enligt det så kallade pelarsystemet. Sociala och religiösa intressen organiserades under olika pelare. Även partisystemen och intressegrupper var organiserade efter dessa. Detta är inget som går att finna i den svenska politiska historien. En fungerande demokrati har normalt ett valsystem. Enligt Davidsson (2007) är valet av valsystem mycket viktigt eftersom det påverkar graden av till exempel regeringsstabilitet eller valdeltagande. Platon (2017) menar att en stat inte ska ha ett demokratiskt valsystem utan politiska ledare ska istället gallras fram genom ett utbildningssystem där de som klarar sig kvar längst får bli de som får styra. More (2012) menar att en stat behöver ett valsystem där regionalt utvalda ledare i sin tur väljer en nationell ledare. Nederländerna och Sverige använder sig inte av de teorier som Platon för fram, utan det är tvärtom fritt fram för alla medborgare att ställa upp som politiska representanter oavsett kunskap eller lämplighet. Även Mores (2012) valteorier är svåra att finna i länderna även om

de tillämpar ett representativt valsysteem. Ett grundläggande val är vilket valsysteem en stat ska använda. Det ena är ett majoritetsvalsysteem och det andra är ett proportionellt valsysteem (Sartori 2007). Båda Nederländerna och Sverige använder sig av ett proportionellt valsysteem. Dock finns det en betydande skillnad, då det i Sverige finns det en spärr på fyra procent för att få representation vid det nationella parlamentet. Motsvarande spärr existerar inte i Nederländerna. Detta har bidragit till att det är lättare för ett politiskt parti att få representation i Nederländerna, vilket sin tur har gjort att det är ovanligt många partier representerade i Nederländerna historiskt. En annan skillnad är att Nederländerna är en enda stor valkrets medan Sverige är uppdelat i mindre valkretsar. Den partipolitiska traditionen skiljer sig något länderna åt. I Nederländerna har de kristdemokratiska partierna haft betydligt större inflytande och på motsvarande sätt har arbetarpartiet haft betydligt större inflytande i Sverige. Om man ser till Platon (2017) och Mores (2012) tankar om att vanliga medborgare inte besitter den kunskap som krävs för att styra och även rösta i Platons fall, så går det att diskutera hur väl insatta väljarna i Nederländerna och Sverige egentligen är. Räcker det med att de endast har en liten kunskap om vad de politiska partierna och dess representanter står för, eller skulle det behövas mer detaljerade kunskaper om politiken och dess konsekvenser. Ju mer avancerat och svåröverskådligt samhället blir, så kan dagens demokrati få problem, likt de Platon (2017) framför som kaos och anarki.

7.4 Makt

Makt kan beskrivas som förmågan att uppnå mål. Enligt maktdelningsprincipen är det lämpligt att makten i en stat delas upp, så den inte kan missbrukas (Held 1999). I en demokrati är det också viktigt att det finns inbyggda kontroller för att motverka maktmissbruk och korruption. Makten i en modern stat delas vanligen in under lagstiftande makt, verkställande makt och dömande makt. Dessa skall försöka hållas isär för att ej koncentrera makten (Held 1999). Enligt Platon skall all makt istället finnas på ett och samma ställe i staten, det är då den blir stark och stabil. Denna makt ska bestå av de utvalda medborgarna som anses mest lämpliga. Om makten delas eller okunniga tar del av den, så kommer det enligt Platon bli kaos och förvirring och en tyrann kommer så småningom ta över och alla får lida. Även More (2012) menar att makten ska centreras till de styrande i staten utan någon maktdelning. Ingen skall få möjlighet att styra efter eget huvud. När Nederländerna och Sverige undersöks utifrån Platon och Mores tankar går det inte att finna särskilt mycket som stämmer in under deras tankar. Redan under mitten av 1800-talet kom Nederländerna att utvecklas till en modern stat med en maktdelningsprincip.

Även i Sverige förekommer flera exempel på maktindelning. Maktindelningen i både Sverige och Nederländerna fungerar så att makten är uppdelad mellan beslutande politiska församlingar som stiftar lagar, regeringar som verkställer lagarna och domstolarna som dömer utifrån lagarna. Länderna grundlagar förhindrar att den politiska makten blir allt för snedfördelad. Genom grundlagarna ges också medborgarna möjlighet till insyn i hur staterna styrs. Till skillnad mot Platon menar dock More (2012) att medborgare skall få framföra åsikter om maktutövandet ifall frågorna är förbättrande. Genom detta finns det små drag hos More i moderna västerländska demokratier idag. Något som är intressant i Nederländerna är det så kallade ministerstyret. Med detta kan en minister detaljstyra den del av förvaltningen som ligger under dennes ansvarsområde. Ministern har även det yttersta ansvaret för de beslut som tas. Således är det tillåtet för enskilda statsråd att fatta beslut som representerar regeringens åsikter inom sakområden. Motsvarande system finns ej i Sverige, utan där kan en minister enbart fatta beslut som rör det egna departementet. Större beslut som berör myndigheter är tvungna att fattas av regeringen som helhet. Rättssäkerhet innebär att alla människor ska vara lika inför lagen och en person ska anses som oskyldig fram tills han eller hon har dömts i domstol. Det är viktigt att rättssystemet är skilt från de styrande politikerna, så de ej kan utöva inflytande (Liedman 2012). Rättssystemet i Nederländerna och Sverige är idag en mycket viktig del av ländernas demokrati, då det handlar om förtroende mellan stat och enskild. Både Nederländerna och Sverige är välfungerande rättsstater där det ej är tillåtet för politiker att utöva påtryckningar på domstolarna eller domstolsbeslut. Detta stämmer till viss del överens med Mores (2012) tankar om att ett orättvist juridiskt system enbart gynnar de mest välställda. Enligt Platon (2017) ska det inte ens behövas lagar eftersom alla medborgare ska veta sin plats och följa denna perfekt. Detta är inget som stämmer särskilt väl överens i varken Nederländerna eller Sverige som båda har ett förhållandevis demokratiskt och välutvecklat rättssystem.

7.5 Politisk kultur

Politisk kultur handlar enligt Denk (2009) om medborgarnas attityder och värderingar samt hur den politiska historien har påverkat en stat. Den politiska kulturen i Nederländerna och Sverige har många likheter men även betydande skillnader. Uppbyggnaden av själva staten med tillhörande förvaltning tenderar vara likartad. Det är inom den kulturella historien som det finns flest skillnader. Platon (2017) beskriver inte kultur särskilt ingående, men han menar att statens medborgare ska fostras både intellektuellt och rent kroppsligt. Genom detta skapar staten goda medborgare med både förnuft och mod. I Nederländerna och Sverige har istället civilsamhället

spelat en viktig roll. Folkrörelserna var en viktig del av demokratiseringsprocessen i Sverige. Motsvarande historia med folkrörelser är svår att finna i Nederländerna. Där har istället de religiösa och sociala grupperingarna haft stor betydelse. Detta skiljer länderna åt men det kan gå att hävda att både folkrörelserna och de religiösa grupperingarna har bidragit till att fostra goda medborgarna enligt Platons (2017) teorier. More (2012) menar att medborgarna inte ska diskutera politik utan istället ska social rättvisa vara första prioritet och för att uppnå detta behöver den individuella friheten begränsas. Dessa tankar är något som inte stämmer särskilt väl överens med dagens situation i Nederländerna och Sverige, där den politiska diskussionen för det mesta setts som något väldigt positivt. Det politiska systemet i Nederländerna kan beskrivas som konsensusinriktat, då politiken länge karaktäriserats av viljan av att nå en så bred enighet som möjligt. Detta är något som kan sägas återspegla det nederländska samhället i stort och som till stora delar även är gemensamt med Sverige. Diskussionen ses som något positiv i länderna. Detta stämmer överens med Platons teorier om att samtalet är mycket viktigt. Platon (2017) går till och med så långt som att hävda att ett samtal inte ska ta slut utan parterna ska fortsätta diskuteras så långt som de bara är möjligt. En stor kulturell skillnad mellan staterna är synen på bland annat narkotika och prostitution. I Nederländerna är lättare bruk av narkotika avkriminaliserat och säljs öppet i speciella butiker. Likadant är det med synen på prostitution som till största delen är helt lagligt. I Sverige är både köp av sexuella tjänster samt försäljning och brukande av narkotika förbjudet. Således är företeelser som är olagliga i Sverige helt lagliga i Nederländerna. Gemensamt för More och Platon är att dessa är starkt kritiska till att medborgare lever under synd med till exempel alkoholdrycker och spel. Ur detta avseende har idealstaterna mer gemensamt med Sverige än Nederländerna. Enligt Mores (2012) teori ska självvald dödshjälp vara tillåten. Detta stämmer överens med Nederländerna som har en av världens mest liberala regler rörande dödshjälp. I Sverige har dödshjälp ej stöd i lagen. More (2012) menar att en stat ska ha en religiös tolerans men medborgarna ska inte få vara utan tro. Den som är utan tro går enligt More (2012) inte att lita på. Religionen har historiskt haft en större påverkan i Nederländerna än Sverige. Så sent som på 1960-talet präglades fortfarande många nederländares vardag av vilket religiöst samfund de tillhörde. Det är svårt att beskriva något liknande i Sverige. Anledningen till denna skillnad är att Sverige historiskt sett inte varit uppdelat mellan religiösa grupperingar, medan Nederländerna alltid haft ungefär två lika stora trosgrupperingar. Båda staterna har idag fri religionsutövning som är grundlagsskyddade. Ur en religiös synvinkel är alltså Nederländerna mer likt Mores (2012) teorier än Sverige, i alla fall ur ett historiskt perspektiv. Inom synen på välfärdsstaten finns det skillnader. De privata inslagen har vanligtvis varit större i Nederländerna. Detta visar sig bland annat genom att

medborgarna i Nederländerna är tvungna att betala privat sjukvårdsförsäkring, något som i Sverige ingår i skatten. Jämför man detta med idealstaterna så menar både Platon (2017) och More (2012) att staten ska sköta allt, vilket går att utläsa som att de hade varit starkt kritiska mot privata inslag i en modern välfärdsstat. Nederländerna är en geografiskt liten och tätbefolkad stat. Detta tillsammans med att en stor del av landytan faktiskt ligger under havsnivån har bidragit till att frågor planering väger mycket tungt i Nederländerna. Planering och organisation är något som även Sverige är berömt för. Detta har länderna gemensamt. Planering och kontroll är också något som väger mycket tungt i idealstaterna. Platon (2017) menar att staten ska vara extremt välplanerad med att allt från vad människor ska arbeta med till hur många barn de ska få tillåtas ha. Även More (2012) förespråkar en stark planeringsfilosofi, där människor inte ens ska få bestämma var de ska bo. Planeringstraditionen kan därför sägas återfinnas både i idealstaterna och i de undersökta moderna staterna. Dock är det mycket mer extremt i idealstaterna, men det går att urskilja gemensamma drag. De politiska representanter som sitter på betydelsefulla positioner i både Nederländerna och Sverige arbetar vanligtvis heltid med detta. Dock är de oftast inte utbildade inom politik, något som Platon (2017) menade är nödvändigt för att få den kompetens som staten efterfrågar hos politiker. Även More (2012) menar att politiska representanter skall väljas ur en grupp medborgare som anses lämpliga för uppgiften. Således stämmer situationen i Nederländerna och Sverige inte särskilt väl överens med Platon och Mores teorier. De politiska systemen i Nederländerna och Sverige är idag komplicerade och relativt svåra för en vanlig medborgare att få grepp över. En förändring inom till exempel beskattningsområdet kan medföra en ofantlig mängd information om vilka följder förslaget medför. Att då förvänta sig att medborgarna ska vara tillräckligt insatta inom alla områden och fatta rimliga beslut är kanske att ha en allt för stor förväntning på medborgarna. Således kan Platon (2017) och Mores (2012) teorier om att en individ bör vara kunnig inom de beslut de fatta, ha en poäng. Om man ser till uppsatsens idealstater så skulle de moderna politiska systemen kunna medföra att vissa individer manipulerar människor till felaktiga beslut, då okunnighet inte sällan leder till beslut utan förnuft och som i sin tur kan vara ett hot mot statens säkerhet. Om man vill dra det till sin spets går det att beskriva som att Platons (2017) tankar om att kaos kommer att breda ut sig om okunniga får makt närmar sig verkligheten i Nederländerna och Sverige, där populistiska partier med inslag av hatbudskap utmanar det etablerade politiska etablissemanget. Politiskt går det att uppleva som att Nederländerna ligger före i tiden jämfört med Sverige. Det mönster som sker i Sverige under de senaste åren, skedde i Nederländerna för ungefär femton år sedan.

8. Slutsatser

Diskussionen kring begreppet stat och hur den ska fungera har varierat under historien. Hur en perfekt stat bör se ut kan sägas gått från Platon (2017) och Mores (2012) överhetsstater till moderna välfärdsstater som Nederländerna och Sverige. För Platon var staten lika med samhället och något bra i sig. Inom mer moderna tankegångar har det funnits en viss tveksamhet mot staten, där det kan ibland ha funnits en motsättning mellan staten och övriga samhället. Det har inte sällan funnits ett begär efter frihet bland statens medborgare. Friheten var inte något som Platon eller More tog hänsyn till. I deras idealstater skulle medborgarna istället vara strikt kontrollerade från familjeliv till vart de fick resa samt vad de fick äga. Platon (2017) uttrycker tydligt att demokrati inte är något bra statskick. Den idealstat som han skildrar är till stor del totalitär i dagens mening och de förslag han framför har många drag från historiens diktaturer. Dessa tankar stämmer idag väldigt dåligt överens hur staterna i Nederländerna och Sverige har utvecklats under det senaste seklet. De politiska systemen i Nederländerna och Sverige är idag relativt likartade. De har mycket gemensamt om hur en stat är uppbyggd men detta kan man även förvänta sig av två länderna som har så mycket gemensamt och med många likartade förutsättningar. Både Nederländerna och Sverige är monarkier med ett demokratiskt folkstyre. Det skillnader som finns i politik och författning är till exempel antalet kamrar i parlamenten eller traditionen med att använda folkomröstningar. Men sammantaget är likheterna betydligt större än skillnaderna. Det kan idag vara svårt att se Platon och Mores idealstater som en tillfredställande samhällsmodell. Dock har det varit intressant att se hur deras teorier ur ett historiskt perspektiv kan jämföras med två moderna stater och försöka förstå dagens samhälle. Platon och Mores idealsamhälle har inga interna konflikter om hur till exempel arbete ska fördelas eller vem som ska äga mest. Därför är inte politisk kultur något som vanliga medborgare skall syssla med. Det är just inom den politiska kulturen som det finns flest skillnader mellan Nederländerna och Sverige. Statens kontroll av medborgarna har inte sällan varit högre i Sverige och mycket som är förbjudet i Sverige är fullt tillåtet i Nederländerna. Exempel på detta är prostitution, dödshjälp eller bruk av lättare narkotika. Demokratin är idag stark i båda länderna. Platon (2017) och More (2012) beskriver att vanliga medborgare inte har kunskap som krävs för att styra utan de har viktigare funktioner i staten som de passar bättre till. Men i representativa demokratier som Nederländerna och Sverige är det idag knappast något problem att vara arbetare och samtidigt vara med och bestämma och kunskapen är betydligt lättare att ta till sig i dagens samhälle, även om samhället kan te sig komplicerat. Hur det än såg ut på Platon och Mores tid, så kan nederländska och svenska medborgare idag rösta

var fjärde år och samtidigt sköta sina sysselsättningar. Detta är ett bra argument för att staterna ska behålla sin väl fungerande form av demokrati där tanken är att politiker ska sköta det praktiska styrandet mellan de politiska valen. Men detta innebär inte att staten bör ta rätten till att rösta från folket rösträtten som Platon och till viss del More föreslår. Avslutningsvis kännetecknas både Nederländerna och Sverige av starka drag av konsensusdemokrat där viljan av att komma överens nästan alltid är överraskande stor. Detta tillsammans med den välutvecklade demokratitraditionen bör värnas.

Källförteckning

Litteratur

- Andeweg, R, Irwin, G. 2009. *Governance and Politics of the Netherlands*. Palgrave
- Andersen, I. 2012. *Den uppenbara verkligheten, om kunskapen i samhällsvetenskapen*. Studentlitteratur. Lund.
- Anckar, C, Bengtsson, Å, Denk, T och Karvonen, L. 2013. *Komparativ politik*. Studentlitteratur. Lund
- Ahrne, G och Svensson, P. 2011. *Handbok i Kvalitativa metoder*. Malmö. Liber
- Bengtsson, H. 2006. *I rörelse: en bok om folkrörelserna och demokratin*. Premium.
- Bjereld, U, Demker, M, Hinnfors, J. 2002. *Varför vetenskap?* Lund: Studentlitteratur.
- Buzan, B. 1991. *People States and Fear*. Pearson Education Limited, Padstow UK.
- Dahl, R. 1966. *Political Oppositions in Western Democracies*. New Haven. Connecticut.
- Davidsson, L. 2004. *Modeller för lokal självstyrelse – normativa och empiriska lösningar på den vertikala maktindelningens problem*. Stockholm: SNS Förlag.
- Denk, T. 2009. *Politisk kultur*. Liber
- Douglas, M. 1986. *How Institutions Think*. New Haven. Connecticut.
- Duverger, M. 1954. *Political Parties*. London.
- Easton, D. 1965. *Framework for Political Analysis*. Chicago.
- Esaiasson, P, Gilljam, M, Oscarsson, H och Wägnerud, L. 2012. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Vällingby: Norstedts Juridik AB.
- Halvarson, A, Lundmark, K och Staberg, U. 2003. *Sveriges statskick – fakta och perspektiv*. Falköping: Liber.
- Harrop, M och Hague, R. 2010. *Comparative government and politics – an Introduction*. Hampshire, England: Palgrave Macmillan.
- Held, David. 1999: *Demokratimodeller*. Bokförlaget Daidalos: Göteborg

- Holmberg, E och Stjernquist, N. 2003. *Vår författning*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Inglehart, R. 1997. *Modernization and Post modernization*, Princeton University Press
- Landman, T. 2008. *Issues and Methods in Comparative Politics*. Chicago.
- Lindahl, R. 2007 *Utländska politiska system*. Stockholm: SNS Förlag.
- Lijphart, A. 1991. *The Politics of Accommodation. Pluralism and Democracies in the Netherlands*. University of California. Berkeley
- Lijphart, A. 1999. *Patterns of Democracy: Government Forms & Performance in Thirty-Six Countries*. New Haven: Yale University Press.
- Liedman, S. 2012. *Från Platon till kriget mot terrorism: de politiska idéernas historia*. Albert Bonnier förlag.
- Manin, Bernhard. 2002. *Den representativa demokratins principer*. SNS förlag: Stockholm
- More, T. 2012. *Utopia: landet ingenstans*. Artos Norma bokförlag.
- Möller, T. 2015. *Svensk politisk historia*. Studentlitteratur AB.
- Nergelius, J. 2006. *Rättsfilosofi - samhälle och moral genom tiderna*. Studentlitteratur. Lund.
- Norén Bretzer, Y. 2014. *Sveriges politiska system*. Studentlitteratur AB. Lund.
- Petersson, O. 2017. *Svensk politik*. Dialogos Förlag.
- Putnam, R. 1994. *Making Democracy Work*. Princeton University Press.
- Sartori, G. 1997. *Comparative Constitutional Engineering: An inquiry Into Structures, Incentives, and Outcomes*. NYU Press.
- Skocpol, T. 1985. *Bringing the state back in: Strategies in Analysis in Current Research*. John Hopkins University press. Baltimore.
- Stolpe, J. 2017. *Skrifter. Bok 3, Staten*.
- Strömberg, H och Lundell, B. 2011. *Sveriges författning*. Lund: Studentlitteratur.
- Teorell, J, Svensson, T. 2007. *Att fråga och att svara – samhällsvetenskaplig metod*. Liber.
- Thurén, T. 1997. *Källkritik*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.

Artiklar

Karvonen, L. 2012 *The Personalisation of Politics: A Study of Parliamentary Democracies*. Australian Journal of Political Science.

Linz, J och Stepan, A. 1996. *Problems of Democratic Transition and Consolidation: southern Europe, South America, and post-communist Europe*. John Hopkin University Press. Baltimore.

Nijeboer och Arjen. 2005. ” *People’s Vengeances the Dutch Referendum*. European Constitutional Law Review 1: s. 393–405.

Rothstein, B. 1992. *Explaining Swedish Corporatism: The Formative Moment*. The Nordic Political Science Association

Elektroniska källor

Europeiska Unionen 2016

https://e-justice.europa.eu/content_member_state_law-6-nl-maximizeMS-sv.do?member=1 (2016-10-01)

The Economist 2018

<https://www.eiu.com/topic/democracy-index> (2018-04-10)

Hermansson och Nilsson 2014

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:745163/FULLTEXT01.pdf>

FN 2017

<https://infographics.economist.com/2017/DemocracyIndex/> (2017-12-13)

Jungar 2007

<https://data.riksdagen.se/fil/EA934410-6B34-4FE4-BAD1-4A475E50C7F1> (2017-10-09)

Kjellberg 2018

Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund, Department of Sociology, Lund University. Studies in Social Policy, Industrial Relations, Working Life and Mobility. Research Reports 2018:1, tabell 3 (2018-06-29)

Linköpings universitet 2013

<https://www.iei.liu.se/stat/statsvetenskap-1-norrkoping/svensk-och-jamforande-politik/filarkiv?l=sv> (2017-03-10)

Nyman 2014

http://www.parnyman.com/files/lectures/140905_notes.pdf (2018-07-10)

Regeringskansliet 2014

<https://www.regeringen.se/sa-styrs-sverige/safungerareu/sveriges-vag-till-eu-medlemskap/>
(2017-09-09)

Regeringskansliet 2017

<http://www.regeringen.se/sveriges-regering/utrikesdepartementet/sveriges-diplomatiskaforbindelser/europa-och-centralasien/nederlanderna/> (2017-09-10)

Regeringskansliet 2015a

<http://www.regeringen.se/498cde/contentassets/63c48dda0b7a4ddeb44738490ece48e6/nederlanderna---manskliga-rattigheter-demokrati-och-rattsstatens-principer-2015-2016.pdf> (2017-11-12)

Regeringskansliet 2015b

<http://www.regeringen.se/artiklar/2015/05/indelning-och-uppgifter-i-kommuner-och-landsting/> (2017-10-01)

Sveriges Ambassad 2017

http://www.swedenabroad.com/ImageVaultFiles/id_52400/cf_347/Landpromemoria_NL_december_2017.PDF (2017-08-15)

Regeringskansliet 2018

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2007/11/sou-200775/> (2018-08-01)

SCB 2017

<http://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/val-och-partier/valdeltagande/> (2017-09-09)

Staten-Generaal 2017

https://www.tweedekamer.nl/debat_en_vergadering/plenaire_vergadering (2017-06-11)

Valmyndigheten 2015

http://www.val.se/det_svenska_valsystemet/rostratt/rostratt/index.html (2018-05-10)

Utrikiska institutet 2010

<https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/europa/nederlanderna/> (2017-06-12)

Wirten, P. 2010

http://www.arenaide.se/wp-content/blogs.dir/7/files/2011/03/614-rapport3_s.pdf (2017-11-22)

Statistiska centralbyrån

<http://www.scb.se/om-scb/scbs-verksamhet/scbs-historia/> (2018-07-01)